

MIRADOR

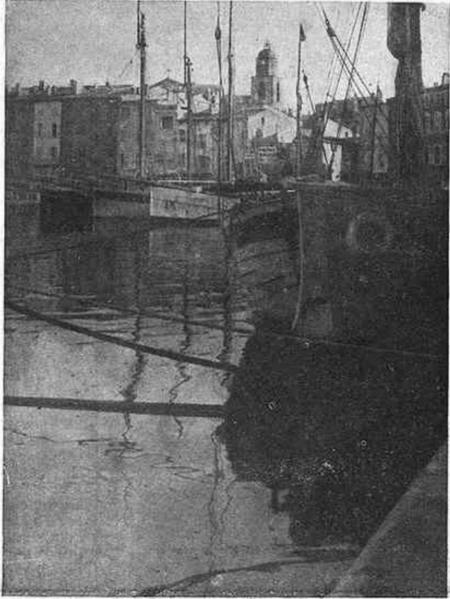
SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Rambla del Centre, 19 - Tel. 23118 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

presentarà el dia 14 de maig,
al Teatre Poliorama, la farsa
d'ANGEL FERRAN
"PERQUE DE MA SURTI EL SOL"

Nits de Mediterrani

Després de despertar bruscament els homes que roncaven a la cambra de tripulants i llevat l'àncora argentada, he tret el meu vaixell del port i m'he endinsat en la foscoria on es confonen cel i mar. L'ogiva blanca de la coberta de proa es retalla crument sota la llum del projector, per damunt del meu cap; el feix lluminós cospa, tot passant, fantasmes de casc, ormeigs, línies de flotació, un recó verdós de moll o la massa quadrada del trenca-ones, després s'apaga, reemplaçant, dalt del màstil metàl·lic, pel foc de posició. Els dos motors, escalfats per fi, rodien a mil cinc-cents revolucions; sota els meus peus, sento vibrar els llargs arbres d'acer que transmeten la velocitat a les hèlices; la proa es redreça i dues fonts d'escuma, mai estroncades, dividides per la roda, rajaran a cada galta lluenta de ripellin; pugen, arriben a l'alçària dels fanals d'estribord i de babord, i mentre un d'aquests guèisers es tenyeix de carmí, l'altre verdedja com l'absenta. Calmada, baixant al llarg dels flancs, l'escuma es revolta altre cop sota la torsió i la batuda de les hèlices i s'obre com una V, barrejada amb els gasos de l'escapament i els vapors de l'aigua de mar bullenta. En la calma exterior, sota la immobilitat del pont, els dos grups motors vibren, s'agiten com furiosos; per les boques d'aeració, la meua oïda recull cada un dels temps de les pistonades i s'avesa a l'àvid xarrup de l'aire aspirat pels quatre carburadors, sense privar-me de sentir com l'essència arriba del darrera i omple xarbotant les cuvetes de vidre. El trespol tremola cada vegada més, mentre el davant cau sobre l'ona, si se'n pot dir una dels dos o tres cops de marejada que ens esperen a la sortida de la badia.

Saint-Tropez

Totes les hores de la nit d'estiu m'han vist córrer per mar, de Toulon a Itàlia, abocat a la meta amagada, com el maquinista de la locomotora dintre el túnel. Estranya natura aquesta que, privada de sol, ja no és res! Cel sense núvols i sense ocells, mar sense vents ni mareas, terra sense estacions, gairebé sense animals; ací, quan baixa la nit, després de la incandescència del dia, crea una mena d'espai metafísic, d'estratòfera buida, tan nequijetadora com les pitjors boires. Però, quan surt la lluna, ho fa amb una esplendor precisa; esculpeix cada roca, argenta els eucaliptus, emblanquina les farigoles (aquestes farigoles que, en ple dia i tot, tenen alguna cosa de llunar), agreuja el dol dels llorers, de les alzines sureses, dels garrofers i de les murtres fúnebres. Per les platges, els esquistos de mica brillen com els tresors de plata d'alguna Bolívia.

Gairebé mai no creuo vaixells en les meves curses nocturnes per aquests mars tan dolços, d'una mollesa tan elàstica. De vegades un petit veler, amb les veles plegades i el rondineig del seu motor auxiliar; arribarà, a punta de dia, a les illes de Hyères i envejo el seu desvetllar-se en la caleta de Port-Cros, plena de plomalls de canyes, que recorda recones de Zante o de Cefalònia. De vegades també, el gran fantasma blanc de l'illa de Beutaut descabdella la decoració nocturna de la costa, en benefici dels viatges de noces amb cupons combinats. O encara un paquebot italià i els seus cinc pisos encesos, tot sorprès de trobar, a Niça, el Brasil, almenys en uns trenta metres de fondària. Però la major part del temps el mar és buit i estic sol amb les estrelles i els fars.

De dia, oblidó els fars i llurs petites circumferències grogues puntejant el traçat de les costes, en els mapes 1867 del Dipòsit de la Marina; però, així que el sol s'ha post, fan que els recordi. Creia conèixer-los bé, però, vinguda la nit, quina confusió! Aquell punt esclatant desapareix de cop: no era sinó un projector d'auto; aquell senyal vermell havia d'anar subratllat per un altre: vana espera. Aquell llum, és la llanterna d'un pescador de crancs, ben a prop, o un foc fix, ben lluny? Però el mariner, amic de la nit, es refà de pressa d'aquests errors. Es deixa portar de cap en cap, i els fars se'l passen de l'un a l'altre després d'haver vetllat sobre d'ell al fons de les badies que guarden; grans garrandes de les badies familiars, Hyères, Lavandou, Saint-Tropez, Cannes, Niça, Beaulieu, Monaco, Menton, cosides l'una a l'altra per les agulles dels caps... El far del Titan, que domina els corrents i les pro-

funditats plenes de peixos de l'illa del Llevant, em dirigeix cap al far del Cap Camarat de quatre esclats acostats, que permet d'evitar els esculls acerats del Cap Lardier; darrera, són els focs fixos de Saint-Tropez i dels Sardinals, després les llusos roges de Saint-Raphaël, després Cannes, que m'amaguen aviat les illes de Lérins amb els romponents a flor d'aigua; m'acosto per fi al més esclatant de tots, el far d'Antibes, diamant de la nit, espurna punxeguda, que guia el meu camí cap a

Els Dijous — Blancs

El mateix macip que aguanta el cetrot del ball de diables, per la festa major, que capitaneja els portants dels misteris per setmana santa i que empeny, fossa endins, els fèretres feuntanya amunt amb el pal de la cistella dels caramellaires, completat amb una banderola capriciosa, als acords d'un engrescador pas doble. En arribar a l'era, lliga l'ensenya al garrofer més alt i ajustant-se un brot de menta a l'orella, empeny la primera noia que troba, per a trençar el vals.

Al volt de cada arbre, les rotllanes s'apressen a buidar els coves i desfer els paquets, perquè la tarda no és massa llarga i, damunt el torró del moll, la lluna comença a encendre la seva llàntia de plata. No diria ningú que, tot just ja dues hores, els circumstantins dinaven a la fonda brodat amb la barretina una T vermella, que es la lletra preferida per destacar la presència als banquets. Els papers untats acusen les llaneres de conserves que acabaran fent de blanc als tiradors de pedres i la pasta de mona ensucrada que, en garlandes i monjons, ha envaït, manta vegada, el recipient de flors i cascavells en la nit remorosa de cançons.

Sota un porxo esbalandrat, un bocoi de cinc cargues vessa incessantment el doll d'aurat del moscatell dins els porrons i les botigues, en funció de reparador comunitat entre els cantaires i, damunt tres rocs ennegrits, unes graelles enormes couen la vianda a la brasa.

Les famílies de la colònia estiuera tradicional que han anat a passar a la vila d'on són oriündes les festes de Pasqua Florida, per tal de viure uns dies a lloure, acuden també a la forada, però no s'hi acaben de lluitar completament. Les dames de robes elegants sembla que tinguin por de petjar la brosta i d'estintolar-se als marges; fins alguna no s'està de preguntar als seus: —Això us diverteix?

—Esquiva els detalls i mira la naturalesa i la gent en conjunt — li replica un amic —. No l'abelleixen les aiguades de Joan Colom? Doncs ací les tens plenes de vida i, tu mateixa, amb una mica d'imaginació, pots compondre't, al teu dedins, una pintura magnífica.

—Hauria d'idealitzar massa... —Es que, potser, no estimes prou la teua terra.

—A clapes i a estones, sí. —T'ho dic en l'accepció que hi donava Louis Le Cardonnel, collega de Moréas i Mallarmé, quan parlava del seu país natal: O Valence, au grand coeur, toi qui m'as

infanté, à ces désirs du Beau dont je suis tourmenté et qui me nourrit d'une chaude lumière dans mon âme éveilla le rythme la première. [mière, si quelque gravité se marque dans ma voix, si j'ai l'accent latin, Mère, je te le dois.

—Em creia que eres un home de més ampla volada...

—Per arrelat que tinguem el sentiment universal, per ferma que sigui la nostra convicció d'ésser ciutadans del món, som inevitablement adherits a un lloc determinat de la terra, més xic o més gran, més bell o més amable que, a desgrat de tota força centrífuga, esdevé, sigui o no el nostre lloc de naixença, el nostre ambient normal...

—Quan deixes anar la fantasia, rai! Mentrestant, la resta de la colla selecta ha improvisat una ballaruga en un terraplè apartat, bo i aprofitant el ressò de la música de l'era, sense adonar-se de la seva comunió amb el paisatge, clenxinat per la rella i rejoyent per les brotades, sota una cellestia atapeïda tant d'estels com de grans de sorra el paper de vidre.

PAUL MORAND

(Segueix a la pàgina 8)

MIRADOR INDISCRET

El nostre número propinent

Dimecres de la setmana que ve s'escau el Primer de Maig, dia el de més festa (si no el més festiu) de tots els del nostre calendari, tan ben servit de dies festius.

Això vol dir que els nostres lectors rebran el número de MIRADOR amb un dia de retard, car apareixerà divendres en comptes de dijous

La Diada del Llibre

Quan Barcelona celebrava la seva festa major, posada sota l'advocació de la seva celestial patrona la Mare de Déu de la Mercè, la pluja la deslluia. (Molts de nosaltres érem unes criatures, aleshores, però ens recordem de la pluja i de les facècies que l'igualment de les festes proporcionava als enginyers del Cu-Cut i de l'Esquella.) La Diada del Llibre, ara que es celebra el dia de Sant Jordi, també sol veure's perjudicada per la pluja.

Es que, ben consultats els documents del cas i la memòria de la gent, és fàcil de comprovar que el més freqüent és que a Barcelona, per la Mercè i per Sant Jordi, ploqui. Sinó que ara per la Mercè no hi ha festes i el fenomen meteorològic passa més desapercebut, i d'ençà que la Diada del Llibre té lloc el 23 d'abril, la pluja es fa sentir perquè ja és sabut que amb mal temps la clientela no entra a les botigues, i menys encara s'atura a les parades al ras que tan abunden en tal dia com el del llibre.

***

D'això de les parades al carrer, com d'altres aspectes de la Diada del Llibre, caldrà parlar-ne, amb la qual cosa no farem més que seguir el costum de parlar-ne cada any. Però no en parlarem en aquest número, perquè en el moment que ha d'entrar en màquina, encara no tenim algunes precisions que ens fan falta.

Limitem-nos a consignar que la Diada del Llibre pren massa proporcions de liquidació de fons editorials, de provatura de vendre el que és invendible, d'encants del llibre, en una paraula. I insinuem també una tara que ja fa anys assenyallarem des d'aquestes mateixes pàgines: la profusió d'una mena de producció bibliogràfica (no se'n pot dir literatura) llançada de cara a la Diada, sense cap mena de pudícia ni decòrum.

***

Abans no se'ns oblidés, remarcuem un dels rètols vistos tot passant (Déu nos en ben regardi d'aturar-nos!) en una parada de la Rambla.

Deia així, amb tota la seva sòbria eloqüència que ens eximeix de fer-hi cap comentari:

«Un libro imprescindible: *Cómo evitar el embarazo.*»

La política i la comèdia

La pae principal, Luisa Gutiérrez Gallego, contentíssima de veure el seu nom sovint a MIRADOR, se li feia la boca aigua explicant-ne les emocions a les seves amigues:

—Se ocupan mucho de mí, pero todavía no les he llegado ni fama de actriz...

—No te apures, que por poco que se enteren te van a tomar más cariño que a la mismísima Aurea de Sarriá

Gestació

L'afició a les taules, a la pae il·lustre, li ve de lluny i es pot dir que fou el motiu més poderós de la seva entrada a la política activa. De jove, formà part de les colles d'aficionats a les representacions teatrals de caràcter benèfic que, sota pretext de sufragar

un ropero, nodrir la caixa de les catequístiques o subvencionar el convent del servei domèstic, es passen hores i hores aprenent de malmetre Benavente i Linares Rivas.

Per cert que, una nit, sortint d'assajar, sentí certes necessitats imperioses que hagué de satisfer arran d'un arbre. El delicat Giménez Alcaraz, de la Juventud Agraria del carrer d'Escudellers, en assabentar-se'n, li envià uns versos gens edificants, que provocaren la ruptura de la, per tants conceptes, benèfica actriu amb els seus consocis en agrarisme tendre, i ella, tot seguit, començà a barrinar la formació d'un altre centre agrari on pogués descabdellar les seves aptituds directives, mentre feia córrer, en revenja, una pila d'anècdotes pintoresques sobre la juvenalla del carrer d'Escudellers.

Infantament

La influència de Luisa Gutiérrez no trigà a manifestar-se: Martínez de Velasco, al cap de poc temps, desautoritzava públicament la Juventud Agraria i prestava suport al nucli que Luisa havia organitzat, tot reconeixent-li la més pura ortodòxia. I va néixer el centre que avui està instal·lat a la Rambla de Catalunya. Ningú no gosà regatejar la presidència de la secció femenina a la famosa Luisa i, cor que vols cor que desitges, li foren donats tots els gustos, fins el de permetre-li tragar el popular grifó, perfectament identificat amb la seva mestressa.

El fràgil Giménez Alcaraz, penedit fins al moll de l'os, provà, manta vegada, de fer les paus, però Luisa, plena de legítim orgull, se'l treia així del davant:

—¡Aquí necesitamos hombres de pelo en pecho!

Incorruptibles

Luisa, sempre que ingressa algú al seu partit, sent una mica d'inquietud, temerosa que li faci ombra. Aquests dies, en llegir que un ex-nacionalista català es feia agrari, per conveniències particulars, saltà tota indignada:

—No sé qué le traerá. Porque aquí no toleramos contrabando catalanista. A lo mejor se figura que somos como las japs, sobornadas por Jover y Anguera!

Cada cosa al seu lloc

A Sitges, com a Sevilla i Màlaga, han tornat a fer processons de setmana santa, amb aire de reivindicació.

La processó de les senyores, que fou un vaïtot, registrà, però, la seva nota discordant: Solita Salgado hi assistí amb pinta i mantellina, però sense mitges.

Les dames de la confraria insinuaren la conveniència de fer un advertiment amable a Solita, però se n'abstingueren davant d'aquest raonament de la secretària:

—Trobo que, totes plegades, som massa exigents; tractant-se d'una nedadora, ja ha fet prou de venir com ha vingut.

Infal·libilitat

Quan l'Ajuntament de Barcelona que està processat va plantejar, en defensa del seu dret i del seu fur, la qüestió de competència per entendre que les lleis atorgaven el dret d'ésser jutjats per l'Audiència Provincial en ple, en lloc d'ésser-ho pels Tribunals militars, diu que a l'Auditoria de la Quarta Divisió els va saber greu.

En comentar-se això a Madrid, un eximí catèdràtic de la Central va contestar:

—Vostès ja en tenen precedents a Barcelona. Hi havia un jutge de primera instància, el senyor Luengo, que quan era apellada alguna sentència seva enviava els padrins a l'advocat que dirigia el plet.

Feina feta

Conten que En Permanyer, catèdràtic de la Universitat de Barcelona, va rebre en certa ocasió els padrins que l'inefable jutge senyor Luengo li enviava per aquest motiu, i ell, que era una persona com cal, no els entenia, perquè els padrins només han d'insinuar. Per fi, es van destapar i En Permanyer, en saber de què anava, va dir:

—Ah!, hombre, haberlo dicho! Qué le puede satisfacer? Que me mate? Pues, que me dé por muerto!

"Forum elegantiae"

D'En Permanyer se'n conten de molt bones.

En una ocasió que ell retornava de la platja a mig matí, perquè havia d'informar a l'Audiència va anar-se a mudar de roba perquè anava tot blanc. Va oblidar-se, però, de canviar-se els pantalons i va comparèixer davant la Sala amb toga i pantalons blancs. En anar a començar la seva intervenció, el president observà l'anomalia i li digué les paraules de ritual:

—Guarde el letrado compostura. Ell, que no se n'havia adonat, no sabia de què anava, fins que l'avísà l'uxier, i aleshores seriosament replicà:

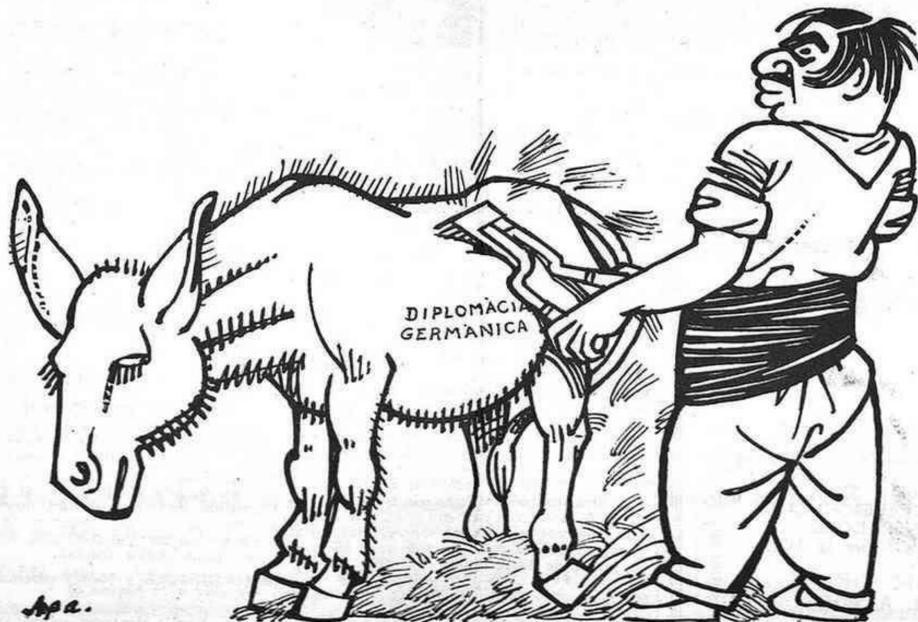
—Por negros me los he puesto. Valga el error.

I seguí l'informe.

Duel fracassat

En una altra ocasió Permanyer va ésser reptat i va haver d'escollir l'arma per a batre's. I va escollir el filabèrqui.

El contrari estava desesperat i a més a més ningú no s'explicava el perquè s'havia escollit aquest instrument tan poc bèl·lic. Volien fer-lo desistir, però En Permanyer es mantenia tossut. Ni volia canviar, ni volia

DIBUIX DECORATIU

A la pàgina 2:

En la jungla infernal del Gran Chaco, per Jean Allouche.

A la pàgina 3:

Una reforma que no cal. La Rambla de Catalunya.

A la pàgina 7:

La construcció mòbil. Un concurs actarià a Barcelona, per Nicolau M. Rubió.

EN LA JUNGLA INFERNAL DEL GRAN CHACO (*)

Estigarribia, un generalíssim de quaranta-cinc anys

ELS MALS ESPERITS

Tot aquest soroll era destinat a esperar els mals esperits. Passà una hora; el cacic reemplaçà el bruiot en la feina de picar el timbal. Les dones seguien anant i ve-

En alguns minuts la tribu entera quedà submergida en el son. Els haurien pogut matar tots des del primer fins a l'últim. Però dormien sense temença. Amb la nit havien fugit els mals esperits. Aviat brillaria el sol que els protegiria.

sud. No hi ha res preparat per a rebre'ns, i com que manca foc en els casinos d'oficials, Perrier i jo estem a punt d'haver de dormir al ras; però, amabilíssimament, el metge cap de l'ambulància d'evacuació, un argentí, allistat voluntari per la durada de les operacions, posa a la nostra disposició un recó de la farmàcia i ens invita a la seva taula.

M'informo del general en cap José Estigarribia. No l'he pescat per vint-i-quatre hores, a Isla Poi, Villa Militar; seré més afortunat a Tres Cruces?

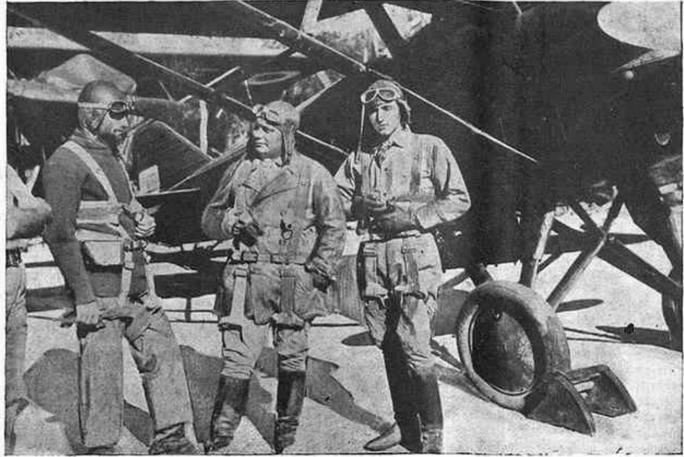
Despenjo el telèfon de campanya de l'hospital i parlo amb el seu oficial d'ordenança, el tinent Tombeur, fill del cònsol de Bèlgica al Paraguai, però guaraní d'adopció. Al cap d'una estona, el tinent em crida:

—El general us rebrà demà a les deu del matí.

«VIVA ESTIGARRIBIA!»

Els generals dels exèrcits tropicals no tenen pas bona premsa a Europa. Se'n diu que són massa en proporció a l'efectiu de les tropes, que tenen un gust immoderat per la parada i l'amor, els uniformes rutilants, les decoracions i les armes de luxe. Fins es parla de llur ignorància sorprenent de les qüestions militars i tàctiques, i, fet més greu, s'arriba a afirmar que no sempre saben llegir i escriure. En una paraula, uns generals de pacotilla, enlairats per una revolució, escombrats per una altra. Caporals o sergents de la vigília del pronunciament, generals si els surt bé; afusellats a l'adveniment del següent o fugitius a l'estranger amb la caixa i un harem de mosses.

No fa gaire temps, els cineastes de Hollywood, que no reculen davant de cap sacrifici, han despesat milions per a ressusitar sobre la pantalla el tipus més famós

Aviadors paraguaians

CAP AL FRONT

Després d'aquesta breu incursió en el territori dels indis chulupis, darrers primitius de

Un niu de metralladores en la jungla

nint. Ara totes tenien els ulls tancats. En troncs buidats de samohu fermentava la chitcha, producte alcoholitzat de fruits salvatges. Alguns homes es destacaren per a dur pots de chitcha que aviat circularen de boca en boca.

L'espectacle d'aquests cossos bruns agitant-se davant les flames m'apareixia tan fantàstic i irreal com un somni. Aquests clamors que d'antuvi m'havien irritat, ara en la nit prenien una importància misteriosa. El ritme obsessiónt dels timbals i del cant greu dels homes oposat als udors aguts de les dones donava un aire aterridor a aquesta nit, tot i que era semblant a tantes d'altres. Les tenebres esdevien el lloc d'una batalla d'uns éssers humans contra unes forces invisibles i malèvols. Vaig perdre la noció del temps. Unes quantes vegades em vaig sorprendre jo mateix seguint també el retrany dels homes: Håmm-Håmm-Håmm-Håmm...

Fatigades, les dones es separaven del regle i s'estiraven per terra; després, repacades, s'arrapaven al braç de llurs companys i reprenien la marxa i els clams. La tribu passà tota la nit defensant-se contra l'esperit del mal i de la mort. Jo havia renunciat a dormir. En un grup m'havien ofert chitcha i m'hi havia quedat a mirar com dansaven les flames, obsessiónt pel soroll del timbal, somiant tot despert...

QUAN EL SOL REAPAREIX

Per fi aparegué l'alba. Els focs, com que ningú els havia ategit l'enyra, s'apagaren. L'aire es va fer glacial com sol ésser el de

les selves tropicals del Gran Chaco, he decidit d'abandonar la zona del sud i els seus forns reconquistats. Rodem cap al segon quarter general, cap on hi ha combats.

Transport de ferits bolivians

les matinades d'aquest país. Quan s'acabaria la cerimònia?

El bruiot picà les mans. Els homes paraven de cantar. Les dones, que ja caminaven fent tintines, es deixaren anar per terra i s'hi quedaren ajegudes, talmont mortes.

Algunes hores després de la nostra sortida de Muñoz, arribem a la pista de Villa Militar a Tres Cruces, plena de combois de proveïment, de transport de tropes de relleu, ferits, presoners. El nostre camió es barreja amb un comboi de municions que es dirigeix al front i mengem pols a discreció.

ATAC AERI

Unic esdeveniment notable del recorregut: l'atac del comboi al qual ens hem incorporat, a falta de poder passar-li al davant, per una esquadrilla de tres Curtiss bolivians. Bon punt són atalaitats els Curtiss, els camions deixen la pista i es refugien entre mitg dels arbres.

L'esquadrilla giravolta per damunt nostre, i els paraguaians li tiren amb els màusers, pel gust de tirar, car els aparells bolivians volen massa alt. Algunes bombes esclaten pels voltants, la darrera i la que fa més soroll a dos o tres-cents metres del comboi.

Peter demà el comunicat oficial de La Paz dirà que «els valents pilots de l'esquadrilla X de reconeixement i de bombardeig han anorreat un comboi sencer de l'exèrcit paraguaià». Cal remuntar, de tant en tant, la moral de la rearguardia.

TRES CRUCES

La jefatura de plaza del E. C., on arribem la tarda, ens creu encara en les solituds del

d'aquests generals d'un dia i... d'una nit, el cèlebre «general» mexicà Villa.

Res de semblant al Chaco, m'afanyo a declarar-ho. L'exèrcit paraguaià només compta amb un general, i si he posat el títol de Viva Estigarribia!, en record del pintoresc Viva Villa!, admirat en un cinema de Buenos Aires, no és pas que vulgui assimilar l'un i l'altre; però tots dos beneficien d'un privilegi que els és comú: la popularitat.

«El salvador de la República», diuen a Asunción, parlant del general Estigarribia. Els soldats són més breus; quan el troben, de primer el saluden, la disciplina és la disciplina; després fan volotar els sombreros i adolen uns Viva que retrunyen; iestic persuadit que això agrada més al general que la prosa èpica dels emboscats. En guaraní i entre ells l'anomenen Taíta Gussu — l'Avi —, un avi de quaranta-cinc anys, d'altra banda...

L'estimen i l'admiren pel seu coratge tranquil i la seva senzillesa. Les seves proclames a les divisions del front no comencen pel ritual: «Als oficials, suboficials i soldats...», sinó amb aquesta sola paraula: Amigos... Amb ell, combatent un contra dos, matets contra fusells, els amics han reconquistat la totalitat del Gran Chaco; que el cap ho mani i escalaren els Andes.

Aquest magnífic conductor d'homes és també un estratega remarcable. Ja he dit quina heroica defensa oposà als bolivians a Boquerón, Gondra, Nanauva, la qual els deturà en llur marxa vers el riu Paraguai i Bahía Negra. Però la seva gesta més bella i que li valgué les xarretes de general de divisió és sense contradicció la desfeta boliviana de Campo Via en desembre de 1933. D'un costat, vint-i-dos mil bolivians, manats per l'alemany Hans Kundt, equipats amb uns quants centenars de metralladores feixugues i fusells-metralladores, canons de 75 i de 77, aviació, llança-flames i fins fanes; de l'altre, deu mil paraguaians armats només de fusells i una vintena de metralladores velles.

Una maniobra audaç: un simulacre de desfeta i de retirada va atreure el cos d'exèrcit bolivià en una zona plena d'aiguamolls. El general Estigarribia desencadena l'ofensiva: el cos bolivià és aculat als aiguamolls, després tallat en dos. Dues divisions senceres separades de llurs bases de proveïment nou mil homes! — i fetes presoneres; els paraguaians s'apoderaren d'un material de guerra considerable que utilitzen immediatament. Kundt i el que li resta del seu cos d'exèrcit són rebutjats cinquanta quilòmetres enrrera.

Un «detall» tot passant: el general Estigarribia ha seguit durant quatre anys els cursos de l'Escola Superior de Guerra de París i en sortí amb el títol de comandant de l'Estat major francès.

JEAN ALLOUCHERIE

(Segueix a la pàgina 8)

(*) Vegi's MIRADOR, núms. 316, 317, 318, 319, 321 i 322.

L'APERITIV

Sobre la Diada del Llibre — No ens cansarem de dir, encara que hi ha illats que es pensin que els desgraciats escriptors lliguem els gossos amb llonganisses, que el que passa en el nostre país en aquell aspecte que podríem dir-ne el contacte del llibre amb el públic, és un autèntic drama. Però un drama sòrdid, ensopegat, sense pena ni glòria, ni gràcia ni color. L'enferistolat escriptor novell que amb uns aires de cavallet sicilià porta l'original sota l'aixella pensant que caçarà un editor, o que editant pel seu compte aconseguirà un gran negoci, es troba amb l'espectacle tristíssim que l'editor fuig com si li tressin pica-pica al nas i fent uns grans mramaus d'home atracat, com si el simpàtic escriptor anés carregat de pistoles o altres eines infames, i es troba també amb l'espectacle encara més trist que si s'emprèn el mateix l'edició de la seva obra, les liquidacions de llibreria no arriben a aixugar les horribles despeses d'impremta. Això passa a Catalunya, amb l'autor jove i amb l'autor vell, amb el que té públic i el que no en té, perquè en realitat de públic no en té ningú. El públic del nostre país, començant pel comptecorrentista dels bancs, té una afició enorme a les cavalcades que inventa el senyor Pich, a l'ou com balla, a contemplar enterraments i baralles a l'aire lliure. El nostre públic és un entusiasta decident de l'espectacle de franc, i quan es tracta de pagar, li agrada que a canvi de la moneda li donin coses que es puguin mastegar, que es puguin beure, que es puguin penjar al coll d'una dansarina o al coll del Gegant del Pi. Però un llibre! Qui té temps de llegir un llibre, en una època que la gent no pot donar l'abast amb la ràdio, amb el diari que explica les anècdotes actuals d'una manera completament antiliterària, que és la que es digereix millor?; qui té temps de llegir un llibre, si l'època només respira velocitat, confusió, soroll?

No ens cansarem de dir que mai la lletra impresa dins d'un volum no ha passat un calvari tan negre, en el qual l'acompanyen els autors, els editors i els llibreters.

Però ve la Diada del Llibre, i això que jo dic sembla una falsedat de les més grosses. La Diada del Llibre és una mena de gran espectacle d'allò que moltes persones en diuen cultura. Jo, com a persona que ha fet algun llibre i pensa fer-ne d'altres, sóc un entusiasta de la Diada del Llibre, i accepto d'una manera però una mica trista, l'esquer de la rebaixa del deu per cent i l'esquer d'espectacle de carrer que té la Diada del Llibre, si gràcies a aquestes condicions la gent es decideix a comprar una mica.

Però encara que a molts els sembli insòlit i temerari el meu punt de vista sobre la Diada del Llibre, no tinc més remei que exposar-lo. En aquesta famosa Diada són bastants els escriptors — diguem-ne escriptors — que es dediquen a explotar la part espectacular de festa major de les llibreries per engregar a la circulació i a la venda una literatura de vegades truculent, de vegades imbecil, de vegades que no fa el pes, i mirar si amb la badoqueria pública troben manera de fer un negociet — petit, naturalment — amb una mercaderia que els altres dies de l'any tindria una escassíssima acceptació.

Cada any hi ha novetats la Diada del Llibre; entre aquestes novetats hi ha un tant per cent de matèria molt apreciable, però aquest tant per cent és reduït; en canvi, el tant per cent de paperassa que es ven a esqueses de la popularitat i el prestigi de la Diada del Llibre és enorme. I el que jo trobo lamentable, és que en un país en el qual no es compren llibres hi hagi autors — diguem-ne autors — i editors que s'aprofiten d'un moment sentimental i popular per vendre una mena de literatura que no s'hauria de vendre mai.

Naturalment que jo no puc votar contra el ventre dels meus companys de ploma, però em penso que els escriptors obríem molt santament recomanant en la Diada del Llibre, per mitjà de la ràdio, dels periòdics i de tota mena de propaganda, que la Diada del Llibre no és la diada del llibre imbecil o del llibre tronat que surt a darrera hora amb una coberta llampanant i amb uns anuncis de xarcuteria, sinó que la Diada del Llibre és pel llibre que s'ho val, per les grans obres essencials antigues i modernes, pels llibres que poden ésser una utilitat, una companyia, una lliçó o una reacció. Jo puc dir per part meua que sempre m'ha fet una certa repugnància i he sentit un cert pudor a engregar un llibre meu en aquesta diada. Si algun editor ho ha fet, no ha estat pas per inspiració meua.

Jo crec sincerament que si el país no compra llibres, el menys que pot fer, un dia a l'any que el duien a comprar llibres amb l'esquer d'una festa popular extraordinàriament simpàtica, és no omplir-se les butxaques de falsa literatura, ni del producte dubrós d'aquells que en podríem dir profiteurs de la Diada del Llibre.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

—Com que té tant delit de dibuixar, de tant en tant li deixem que faci una pintada de tintura de fode a l'avi.

(Ric et Rac, París)

explicar per què l'havia escollit, fins que un íntim seu va saber-ne la causa: —Es que X. té la pell tan doble, que no coneix res més per a poder-lo foradar.

Barcelona pecadora

En Domènc de Bellmunt es documentava per a una novel·la que escrivia, titulada Barcelona pecadora o alguna cosa semblant.

En visita d'exploració, una nit s'arribà a un popular establiment del carrer del Cid. Uns amics nostres coincidiren amb En Bellmunt. Aquest els saludà, i després, amb el més gran dels sigills, els digué:

—Fixeu-vos en aquests tres que tenim al darrera. Estan planejant un atracament.

Els amics, mig esverats, fixen llur atenció damunt el grup de sospitosos. Durant mitja hora, no els treuen la vista del damunt.

Però, vetaquí que entra a l'establiment un altre amic. I el primer que fa és saludar afectuosament els «sospitosos». En Bellmunt, àvid, l'interroga:

—Els coneixes?

—Aquests?—respon l'amic—. Són policies de la Generalitat.

En Bellmunt va callar com un mort i va entristir-se sobtadament, pensant en l'avortat capítol de Barcelona pecadora...

Casals (Pablo)

El lector ja estarà assabentat dels homenatges impressionants que en diversos països europeus acaba de rebre el nostre admirat Pau Casals: la Pablo Casals Street, l'emocionant ovació que una vegada a la vida ha volgut desfermar, en honor del violoncellista, el públic anglès, etc. Con tan fausto motiu els madrilenys van saber que en la persona de Pau Casals hi havia una eminència internacional, i, per pudor, han cregut haver de fer, encara que tardanament, llur homenatge al gran Pau Casals. Després de molt vacillar no se'ls acudí altra forma d'homenatge que un concert per a violoncel que l'homenatjat oferiria al públic madrileny. Això, naturalment, semblà al nostre músic un homenatge als madrilenys més aviat que a ell mateix, i, en conseqüència, féu el ronsa. Com que el temps apremiava i feia tornar vermelles algunes galtes, i no trobant en tota la capital de l'Estat qui financés un veritable homenatge, hom recorregué a l'expedient baratet de fer que l'Acadèmia de San Fernando nomenés Pau Casals acadèmic numerari. Això no s'aconseguí sense dificultats. Allí on la dictadura pogué patrocinar el nomenament d'un acadèmic de la fusta d'un José Francés, i fins fer-lo votar, calgué Poblet i Santes Creus per a decidir una petita majoria a favor del famós violoncellista. Les dificultats pervenien del fet que Pau Casals fos català. Calgué combatre aquesta malifiança amb l'eximent que en els seus viatges Pau Casals mai no s'havia anomenat Pau sinó Pablo.

Així es murmura pels llocs on saben dels entrebassadors de l'ex-coronada villa.

Després es queixaran

La susceptibilitat de la gent de Reus és una cosa reconeguda per tothom; sempre agafen les coses pel costat que cremen i quan senten que algú els atribueix el que no han fet o no han dit mai, perden els estrepes i són capaços de fer un cap nou al bromista. L'altre dia, però, en ocasió de donar la banda municipal de Reus un concert a la Plaça d'En Prim, un dels músics amb la trompeta sota l'aixella es dirigia al concert quan ja estaven tocant la segona peça.

—Em sembla que hi arribeu tard — li vàrem dir.

—Oh! No ve pas d'un... I seguí el seu camí com si res.

Més Manolo

Un «Mirador indiscret» ens parlava l'altre dia de la francofilia de l'escultor franco-caldesi, francofilia exacerbada en temps de la gran guerra i també ara que es parla de les males intencions hitlerianes. Manolo és un home molt enraonat, molt equilibrat. Així es dona el cas que quan França no corria cap perill d'agressió, cap als començaments del segle, quan a París freqüentava el poeta franco-hel·lènic Moréas, la seva francofilia era tan copiosa com la seva fortuna. I així solia succeir que quan topava al bulevard o a Montmartre amb algun català manlleuable, encara que només fos per dues pessetes, solia subornar-lo amb aquesta promesa:

—...Perquè jo, sabes? te donec la França per dues pessetes!

Moréas

A propòsit de Moréas. Un dia invità Manolo a sopar al seu appartement. Abans anaren ambdós a fer les provisions a cal epicier, a cal charcutier, a cal marchand de vins, a cal marchand de légumes del veïnat. L'àgape no enlluernà Manolo, ni tan sols el seu paidor. En arribar al final, quan l'amfitrió oferí una tagarrina en lloc d'un havà, l'escultor rebassadista esclatà, esbroncà el poeta i el deixà palplantat darrera el monocle. Per tal de venjar-se del sopar, Manolo escriví un auca satírica. Recordem el primer redolí, que resava així:

Moréas a un monocle, mais il n'écrit pas comme Sophocle.

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics. Correu: Apartat 190 BARCELONA. Teleg.: "Carburas" MALLORCA, 232. Telèfon 75013. CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya); OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; FERRO MANGANES i FERRO SILICI; SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits; CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA. PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

UNA REFORMA QUE NO CAL

La Rambla de Catalunya

Els barcelonins hauran pogut assabentar-se pels diaris d'un projecte urbanístic que, com totes les iniciatives del senyor Pich i Pon, s'havia de dur a terme amb una rapidesa fulminant: la conversió de la Rambla de Catalunya en bulevard. Aquesta transformació s'havia de realitzar amb tanta rapidesa, que àdhuc semblava que les obres ja començarien aquesta mateixa setmana.

La notícia, cal dir-ho, no ha causat massa sensació, responen en això a l'estat de general indiferència amb què avui dia són mirades les coses de la vida pública. Però això no ens ha d'induir a una indiferència sem-

que es fes, si tanta pruja hi ha de fer obres a la Rambla de Catalunya, fos un monument nou, emplaçat en el mateix lloc, al popular fundador dels Cors, cosa que de passada desestrangulava la cruïlla amb el carrer de València.

Però això no passa d'ésser una proposició que, de debò, no defensaríem amb excessiu entusiasme. En canvi, no ens podem estar de protestar amb tota la nostra ànima de barcelonins de la projectada destrucció de la Rambla de Catalunya.

Contra totes les raons de barcelonisme que mouen a deixar la Rambla de Catalunya tal

El que fa més lleig de la Rambla de Catalunya

blant per la nostra banda. Potser quan, el segle passat, fou aterrada, posem per exemple, la casa Gralla i dispersats els seus elements arquitectònics, a penes s'alça cap veu de protesta: però els posteriors als quals, segons el vers famós de Manzoni, pertocia l'ardua sentença, han elevat, sempre que n'hi ha hagut ocasió, un cor de plans que encara dura. Igualment deu haver ocorregut amb tantes i tantes altres destruccions irreparables gràcies a les quals el patrimoni arquitectològic de Barcelona ha sofert minves considerables i la ciutat ha perdut en moltíssims indrets aquell caràcter que donen les pedres velles i certs reconeguts gèneres gòtics però infinitament més evocadors, més amaratats d'aquella atmosfera indefinible que als esperits sensibles agrada de trobar en les poblacions.

Es clar que la Rambla de Catalunya no és pas cap cosa de l'altre món, i que ni tan sols es pot dir que pugui ésser declarada, si no monument nacional, almenys un carrer intangible per la vàlua artística i característica del seu conjunt.

Però fet i fet, tal com és ara, és un dels carrers més bonics de Barcelona, a despit d'hòrrides construccions modernistes, d'arquitectures banals i de la baluerna disgraçosa del monument a Clavé, del qual no gosaríem dir que és el pitjor de Barcelona perquè, en l'aspecte dels monuments que fa caure la cara de vergonya i que no podem dissimular per la seva mateixa condició de monuments, estem més ben servits que cap altra ciutat del món.

I vetaquí que es parla de transformar la Rambla de Catalunya en bulevard, que no vol dir res més sinó fer-ne un carrer com dotzenes d'altres de l'Eixample barceloní, però conservant aquell monument. Sabem que hi ha raons perquè aquest estigui emplaçat allà on està, que és poc més o menys el lloc on hi havia el Jardí de la Nimfa i on Clavé fundà la seva primera entitat coral, el Jardí d'Euterpe.

Doncs, proposaríem que l'única reforma

com està, constituint un carrer amb caràcter propi, d'una bellesa quieta i d'una simpatia a tota prova, que introdueix una nota de varietat en la monotonia del pla Cerdà, no en sabríem trobar d'altres que justifiquessin la necessitat, i molt menys encara la urgència, d'aquesta reforma urbana.

Sembla que els botiguers en sortirien beneficiats, com diuen que també en sortirien els de les Rambles d'una transformació semblant. No ens ho acabem de creure.

L'eixamplament del pas de vehicles que s'obtidria amb la transformació de la Rambla de Catalunya, és allí menys necessària que enllloc, ja que les exigències del tràfic queden prou omplertes pel Passeig de Gràcia i pel carrer de Balmes, a més a més que la Rambla de Catalunya no és cap artèria d'enllaç entre nuclis de la ciutat, com ho són les dues altres vies que li són paral·leles.

I, sobretot, no creu el governador general, president de la Generalitat i alcalde de Barcelona, Excm. Sr. Joan Pich i Pon, que a la ciutat els destins de la qual regeix en aquests moments hi ha moltes i moltes més millores autèntiques a realitzar, infinitat de problemes més urgents a resoldre, petites i innombrables tares — però que totes sumades fan un feix considerable — a corregir?

Li'n podríem fer una llista que no cabria en totes les vuit pàgines d'aquest setmanari. Però, home fèrtil en iniciatives, amb moltes ganes de fer obres públiques, que s'ha declarat barceloníssim, el seu desig d'activitat trobarà segurament esmerç més convenient en altres millores urbanes que fa més temps que esperen tantes i que són sobretot més necessàries i més urgents que aquesta de destruir un passeig que ja sabem que no té res de monumental, ni de sumptuós, ni d'excitant de la banal badoqueria del turista forfetari que passa quatre dies a Barcelona, però que és un passeig enraonat i discret, un dels carrers de més solta de Barcelona.

Mirant a fora

Ludendorff, encara

Els nazis, quan volen, perden la memòria. Així, per ordre de Hitler, tot Alemanya ha festejat el setantè aniversari de Ludendorff, oblidant de bona gana que s'havia barallat amb Hitler fins al punt d'haver publicat un pamflet, Heraus von braunen Dreck (Sortim del femer bru), el títol del qual ja és prou expressiu, i d'atribuir als nazis la responsabilitat de la publicació d'unes memòries de la seva dona, que amb el títol d'El meu marit, el pinten tan admirativament que són un monument de ridícul.

La muller de Ludendorff reporta una frase d'aquest que val la pena de citar, encara que només sigui per a establir un cert paral·lelisme entre el vell general i els seus amics d'ara:

—La més gran bestiesa dels revolucionaris—havia dit Ludendorff diverses vegades—és haver-me deixat viure. Si mai torno al poder, ja la pagaran cara: els faré penjar tots.

Un col·lega de Ludendorff, però francès, el general Weygand, ha emès sobre ell un judici força just:

—S'ocupava personalment de massa coses: comandament en diversos fronts, pretensions de dirigir la política de l'Imperi, redacció personal d'instruccions tàctiques o tècniques. I després, tenia aquell increïble orgull que obnubila l'esperit alemany, el priva de sentit crític. Hi ha una frase memorable d'un tràgic grec, que hauríem de meditar tots els caps, militars o civils, quan es creuen triomfar: «Orgull, fill de la felicitat, assassi de sa mare!»

Compatibilitat

Un amic de Laval, enemic de tenir tractes amb els soviets, preguntava al ministre d'Afers estrangers de França:

—Com arribaràs a estar bé amb la Rússia bolxevista i la Itàlia feixista?

—De la mateixa manera—digué Laval—que el mateix botiguier el pot vendre un paraigua i una ombrella!

Psicologia

Mussolini, durant les entrevistes de Stresa, ha fet algunes frases que haurien pogut ésser de Maquiavel. Com, per exemple, aquesta, dita a Ramsay Mac Donald que li parlava de les dificultats interiors que li valia l'oposició treballista:

—No tingueu mai cap amic humanitari! Acabarà per estimar-vos el gènere humà contra vos.

Coincidència?

El dia que Alemanya publicà la notícia del retorn al servei militar obligatori és, amb només vint-i-quatre hores de diferència, el mateix que aquell en què, en 1813, Prússia establí el servei militar obligatori i declarà la guerra a Nàpols.

És una mera coincidència, o bé és una coincidència volguda i simbòlica?

La temporada dels monstres

Després que la va tancar el monstre del llac Ness, el qual ha desaparegut tan misteriosament com va aparèixer, la temporada dels monstres acaba d'obrir-se, però aquesta vegada a Suïssa, al llac Grimsel.

Per ara només ofereixen mil francs a qui el capturi, que esperem que sigui tard en benefici del turisme.

L'amic del papa

Pius XI ha perdut un amic, un amic que no hauria pogut ésser-ho de Hitler. És tracta d'Alessandro da Fano, gran rabí de Milà, que morí la setmana passada a l'edat de vuitanta-vuit anys.

Quan Pius XI només era Achille Ratti i dirigia la Biblioteca Ambrosiana de Milà, s'havia fet amic del cap de la comunitat israelita lombarda, el qual fou el seu professor d'hebreu i era rebut pel papa cada vegada que anava a Roma.

El gran rabí de Milà era gran oficial de la Corona d'Itàlia, perquè la dictadura feixista no ha fet amb els jueus com la seva caricatura alemanya.

Cristòfol Colom, desposseït

Un savi alemany, el professor Zumer, ha decidit que el descobridor d'Amèrica no fou Cristòfol Colom, sinó un tal Johannes Müller, nascut prop de Königsberg (la ciutat natal de Kant) en 1435, autor dels càlculs astronòmics sense els quals Colom no hauria pogut arribar mai a les costes d'Amèrica. Què hi diu el senyor Carreras Valls?

La sintaxi

Es tracta de la invenció d'un editor grec per a vendre llibres: trobar-hi tres errades que s'hàn deixat passar voluntàriament; els guanyadors rebran un premi.

—Està bé això—deia Bernard Grasset, l'editor autor de La chose littéraire, traduïda al català amb el títol d'El món dels llibres—. Potser organitzaré un concurs semblant a base de les tres faltes de sintaxi.

—Perillós—objectà André Maurois—. Potser se'n trobaran més de les que pensem.

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

La 85ª reunió del Consell de la S. de les N.

La 85ª sessió del Consell de la S. de les N. s'ha clos amb la condemna moral del Reich per la conegudíssima violació del tractat de Versalles. Poques vegades s'han vist a Ginebra hores tan sensacionals com les que han precedit la decisió votada pel Consell. Es tractava de trobar la unanimitat per una resolució que, encara que presentada per Laval en nom del govern francès, era sostinguda per John Simon per Anglaterra i pel baró Aloisi per Itàlia. Una

Però a darrera hora han sorgit dificultats en voler evitar contradiccions entre aquest pacte i el de Locarno, que té punts molt delicats.

En efecte, a Locarno hom estava animat de propòsits pacifistes i l'Alemanya amb la qual es tractava era un Estat sota la Constitució de Weimar i que semblava voler-se esmenar del que havia provocat la guerra del 1914.

Així es decidia que les fronteres del Rin

La sala del Consell durant la declaració de Laval

cessió entre les grans, mitjanes i petites potències hauria pogut tenir conseqüències catastròfiques per a l'organisme ginebrí.

Els emissaris alemanys no s'han estat de maniobrar, i no han faltat delegats que de bona gana s'haurien prestat al joc d'aquells. Però qui dirigia el moviment a Ginebra era Laval, home de gran habilitat i difícil d'encallar. Les gestions alemanyes entre bastidors no han reeixit i s'ha aconseguit la unanimitat. Els danesos, més preocupats que per una futura amenaça alemanya contra el Slesvig, per la venda de mantega a Prússia, no han pogut fer altra cosa que abstenir-se.

Des del punt de vista ginebrí, el resultat aconseguit la passada setmana demostra que la S. de les N. —encara que el seu funcionament seria molt més eficaç en un món desarmat i no pas enfeinat a fabricar canons—vol viure, vol exercir la seva acció normal de resoldre les divergències internacionals.

Alemanya, condemnada moralment — cosa que no la priva de mantenir i d'acréixer els seus exèrcits —, ha tingut uns moments interessants per a l'espectador estranger. Ha passat d'allò més de pressa d'una ostentada indiferència a una indignació clamorosa, amb profusió d'articles violents contra tots els governs dels països representats a Ginebra. Després hem tingut la nota anglesa i, per últim, la petita i seca nota comunicada per la Wilhelmstrasse a tots els governs europeus i no europeus que formen part de la S. de les N. Aquest darrer document és una obra mestra de dissimulació i d'ignorància diplomàtica, cosa que sorprèn perquè a la Wilhelmstrasse hi ha gent com von Bülow, avessats a les relacions internacionals.

El Reich rebutja doncs les conclusions del Consell de la S. de les N., i n'impugna el valor, àdhuc en dret.

Quant a contestar el dret dels Estats a erigir-se en jutges, és una cosa que no té cap fonament. Els països membres de la S. de les N., com a tals, tenen ple dret a pronunciar la condemna moral i a anar més enllà encara, si ho haguessin cregut i volgut. Tractant-se d'una qüestió dita «de fons», la decisió del Consell de la S. de les N. havia d'ésser presa per unanimitat, i no es podia plantejar la qüestió de «part en caus» ja que l'art. 11, paràgraf 2 del Pacte ginebrí no l'admet. Diu, en efecte, aquest text que ha estat pres com a base per a presentar el recurs de França contra la violació del tractat de pau comesa pel Reich:

«Qualsevol membre de la S. de les N. té dret a títol amistós de reclamar l'atenció de l'Assemblea o del Consell sobre qualsevol circumstància de naturalesa tal que perjudiqui les relacions internacionals o amenaci de pertorbar la pau i la bona entesa entre les nacions de les quals depèn la pau.»

Com es veu, el govern del Reich no pot contestar de cap manera el dret de la S. de les N. a decidir com ha decidit. Recordem a més a més que el Reich encara segueix de fet formant part de la S. de les N., no havent transcorregut els dos anys prescrits estatutàriament perquè sigui definitiva una baixa, i a més a més la S. de les N. té facultat d'intervenir en qüestions que puguin sorgir entre Estats membres i Estats no membres.

La impressió causada per la nota de la Wilhelmstrasse ha estat en general poc favorable, per bé que alguna agència oficiosa hagi volgut donar-li un caràcter moderat.

Eren molts els que esperaven que França respondria a la nota berlinesa amb la publicació d'un altre document d'un valor diferent i més gran: el pacte de mutu ajut franco-soviètic.

fossin considerades intangibles igualment pel que fa a Alemanya com pel que fa a França i a Bèlgica, sortint-ne garantidores Anglaterra i Itàlia. Això vol dir que si França atacés Alemanya, aquesta seria defensada per les tropes angleses i italianes, com ho seria França en cas contrari. Aquesta condició explica per què von Neurath cridà al seu despatx els ambaixadors d'Anglaterra i Itàlia per a preguntar-los si l'afirmació dels representants d'aquests dos països, feta a Stresa, de mantenir els compromisos assumits a Locarno, calia entendre-la també pel que es refereix a Alemanya. Naturalment, la resposta no podia sinó ésser afirmativa.

Ara amb el pacte de mutu ajut franco-rus es podria donar el cas que Alemanya atacés la U.R.S.S., fent impossible qualsevol ajut francès sense que el Reich proclamés el casus belli previst pel pacte de Locarno, ja que els francesos no podrien sinó violar la frontera del Rin a fi de minvar la pressió militar alemanya envers l'est.

Què farien en tal cas Anglaterra i Itàlia? Avui la resposta ja és dubtosa, i per tant és molt més difícil de preveure el que podria ocórrer en el futur.

Es clar que el pacte entre França i la U.R.S.S. serà signat, però cal anar amb molt de compte per a evitar que sigui nociu a la causa de la pau en lloc d'ésser-li útil. Amb una Alemanya avessada als cops d'efecte i als fets consumats, i sense escrupols de provocar una agressió, cal molta prudència en els acords internacionals, de manera que no tinguin punts febles, ni en la lletra ni en l'esperit.

Ningú no pensa, evidentment, a agredir Alemanya. Tant França, com la U.R.S.S., com la Petita Entesa volen mantenir la pau. I no diguem Anglaterra, encara que, si tots els anglesos són pacifistes i partidaris de la S. de les N., el Foreign Office, amb la seva política vacil·lant, no afavoreix massa la causa de la pau.

Però perquè la pau sigui consolidada, cal que no sols s'esvaeixin les divergències entre les grans nacions, sinó també entre les petites.

Lituània i Polònia haurien de resoldre d'un cop unes qüestions que es mantenen en peu gairebé artificialment. Ara que Polònia sembla voler desenganxar-se del carro hitlerian, la cosa no seria difícil.

El mateix podria dir-se referent a les relacions entre Polònia i Txecoslovàquia. Quan Itàlia feia política antifrancesa, havia influït molt en favor de l'acostament polono-alemany i polono-hongarès, cosa que accentuava les divergències entre Polònia i Txecoslovàquia. Però ara les coses han canviat i Roma fa una política oposada a la d'abans. Beck i Suvich han tingut una llarga entrevista a Venècia. Volem esperar que el comte d'Almàta ha donat bons consells al coronel polonès; però encara esperem més de la pròxima visita — si té lloc — de Laval a Varsòvia.

Cal que grans, mitjanes i petites nacions estiguin totes d'acord a voler la pau, arranjant les diferències entre elles. Només així serà impossible qualsevol agressió que comprometi la pau. Però aquesta és una aspiració molt difícilment assolible.

TIGGIS

SI ES ELÉCTRIC I DEL VOSTRE AUTOMÒBIL

us el repararàn aviat i bé, al

GARATGE ELÉCTRIC
CARRER MOIA, 618 (Anbu i Diagonal)

Sastreria Modelo

Les més grans novetats per a primavera i estiu

Vestits confeccionats en altes qualitats per a Senyor i Nen

II, Rambla Canaletes, II

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. ■ Telèfon 17047 ■ BARCELONA

Importants rebaixes per ampliació

SECCIO A MIDA

FI TO

JAUME I, 41
Telèfon 11655

TRANSPORTES, S. A.

CONSIGNATARIOS DE VAIXELLS

Rambla S.ta Mònica, 19, pral. - Tel. 13894 - BARCELONA

EL CINEMA

DIMARTS AL FEMINA

Sessió de films amateurs

Aviat farà tres anys que es parlava per primera vegada en aquestes pàgines de cinema amateur. *Films elementals* es titulava aquell article. D'aleshores ençà el cinema amateur s'ha desenvolupat, els concursos s'han succeït l'un darrere l'altre, i a l'entorn d'aquesta producció s'ha produït una literatura si més no copiosa. Hem assistit sobretot a l'aparició d'una crítica especialitzada, que ha pogut dedicar a l'examen dels films amateurs una atenció que—ai las!—la crítica professional no ha concedit ni

tors—creiem que aquest silenci ara esdevindria poc recomanable. Efectivament, podem avui fer una tasca útil, prenent la ploma encara que solament sigui per dir-vos: «Dimarts, al Fèmina, tindrà lloc la projecció dels millors films premiats en el concurs de cinema que ha organitzat, com cada any, el Centre Excursionista de Catalunya», i, «vetaquí, per tu, lector probablement atrafegat i amb poc temps per perdre, una ocasió de veure amb un mínim de temps i en còmodes condicions una bona

Una escena del film «L'Home important», de Domènec Giménez

a *Imitació de la Vida* ni a *The Barretts of Wimpole Street*.

Algú ha dit maliciosament i no pas gaire lluny d'aquesta columna, que se n'havia fet, de molt, un gra massa. Per no contribuir a carregar de raó el vehement articulista, nosaltres ens hem obligat enguany a una abstenció total, tant més difícil per a nosaltres, que els nostres contactes amb la producció amateur han continuat essent nombrosos i constants.

Però—sempre en mires als nostres lec-

mostia de la producció amateur a Catalunya. Potser tens curiositat de veure a quin punt ha arribat aquesta producció, ja com a simple espectador, ja com a home que té mig clandestina una càmera, sense gosar publicar-ne els actes. Sigui com sigui, dimarts passaran vint bobines de bon cinema per la pantalla del Fèmina.

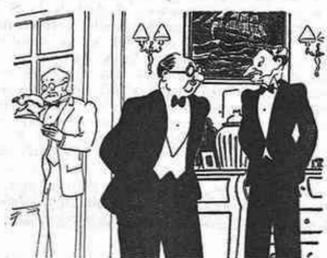
En aquesta sessió es veurà una pel·lícula de debò remarkable. Ens referim a *L'home important*, de Domènec Giménez. És una cinta exquisida, perfecta dintre les seves dimensions restringides i el millor exemple del que pot arribar a ésser un film amateur. No hem d'igualar-vos el vostre plaer explicant-vos ara del que es tracta. És molt més preferible que ho descobriu personalment. Per altra banda, es tracta d'un *scenari* tan simple dins la seva enginyositat, que es resisteix a ésser explicat. El que cal ponderar és la seguretat en el *mèter*, l'aptitud de cineasta que revela la seva realització. Hi ha, al final, unes escenes de parc d'atraccions que podria signar qualsevol dels grans directors americans. *L'home important* és, fins a la data, el millor film amateur que hem vist.

En el programa figura també un film de Salvador Mestre titulat *Ep, jo també sóc un fugitiu*, força divertit i que comporta un començament d'allò més reeixit. Un film de M. Amat, *Poema homeopàtic*, que es presenta com una paròdia dels films sobre-realistes. Un de Salvador Rifà titulat *Blat*, que és una pura meravella cinematogràfica, alhora que un documental que es fa remarcar per l'ordre en el *découpage*, qualitat raríssima dins la producció amateur. Per la qualitat excepcional de la fotografia, cal així mateix destacar *Visió urgellenca*, de Claudi Gómez, i *Pluja*, de Joan Prats.

Cinema i bon cinema en trobareu en la petita obra de R. Godó, *Apunts de moviment*, una cinta que pertany al gènere d'estudis cinematogràfics, sense altra preocupació que la resolució de problemes formals o d'ordre estrictament tècnic. I finalment, completa el programa *Dances i festes*, d'A. Fabra, que ve a continuar les pel·lícules sobre el folklore de Catalunya, que amb tant d'encert porta rodades d'infatigable i intel·ligent cineasta que és A. Fabra.

Les ratlles que precedeixen no volen tenir sinó un sentit informatiu. La crítica queda en mans del públic que assisteixi a la projecció. Volem creure que serà una crítica favorable i de simpatia per l'esforç dels nostres amateurs que enguany han de disputar-se a Barcelona, els premis internacionals de cinema amateur, en un certamen on prenen part més de vint nacions!

JOSEP PALAU

ENTRE BANQUERS

—Ha pecat sobretot per paraules...
—No, no, i també per accions i per emissions!...

(1935, París)

Importants rebaiques per ampliació
SECCIO A MIDA
JAUME I, 41
Telèfon 41655

PANORAMA

Les estrenes de la setmana

D'ésser possible voldríem sempre dedicar a films de categoria les nostres cròniques setmanals sobre l'actualitat cinematogràfica. Ja fa unes quantes setmanes que sortosament això ens ha estat una cosa possible. En canvi, avui, encara que volguéssim, havent parlat com ja hem parlat d'*Els tres llancers bengalis* i de *L'home d'Arán*, no podríem fer-ho, tot i que sembla que amb motiu del dissabte de glòria els esdeveniments s'haurien d'haver multiplicat.

Excepció feta dels dos films esmentats i de *Baboon*, reportatge aeri sobre el Continent Negre, el panorama de la setmana no ofereix, a desgrat dels onze cinemes d'estrenes, cap cosa important.

Sembla doncs que la majoria dels empresaris han pensat, o bé que aquests dies ja tenen el públic segur, o bé que la competència ofereix grans riscos que més val no afrontar i que amb onze estrenes simultànies, el millor film s'exposa a no conèixer l'èxit que mereix.

I *Liliom*? direu. No! *Liliom* no és un bon film. Hem corregut a veure'l el dia de l'estrena i ens hem endut una forta decepció. No és tema, sembla, per a Fritz Lang. El record del film anterior de Borzage, sobre la peça de Molnar, és massa viu perquè no considerem una imprudència haver rodat de nou aquesta obra.

I el que no és imprudència, sinó impudència imperdonable, és la còpia d'aquest film, mutilada fins a desnaturalitzar-lo, que s'ofereix al públic barceloní.

«Baboon»

Assenyalant als aficionats un bon documental que aquesta setmana es projecta a l'Actualitat. Es *Baboon*, film d'un vol sobre l'Àfrica realitzat pel matrimoni Johnson, ja conegut per altres exploracions africanes anteriors. El film apareix supervisat per Truman Talley i, segons el mateix film, relata un *vuelo epocal* (que dimoni voldrà dir?)

Aquest detallat a part, el film fa de molt bon veure, no sols pel seu gran interès, sinó també perquè posseïx una condició que no sempre es troba en els documentals: una autèntica qualitat fotogràfica.

Hi ha unes vistes esplèndides del Kenya i del Kilimanjaro, i unes quantes escenes d'indígenes molt ben preses. Però el que adquireix més importància de tot el film, la seva matèria principal, són les bèsties. No solament ramats immensos que fugen al soroll dels aparells, sinó escenes més detallades de la vida animal, ens són ofertes amb profusió d'interès i gràcia. Fins a quin punt aquestes escenes siguin preparades, tant se'n en dona; el fet és que són reeixides i que el film fa de molt bon veure i l'espectador passa una bona estona tot corrent la possibilitat que aprengui algunes nocions de zoologia.

La sonorització és perfecta—de vegades s'arriba a sospitar que massa i tot—i l'explicador en espanyol omple la seva comesa amb prou discretament perquè hàgim d'assenyalar aquest fet tan poc corrent.

Un capítol de la història del cinema

Avui no hi ha manera de veure un bon film mut. Quin efecte ens faria? Pregunta bastant difícil de respondre, si es té en compte fins a quin punt inconcebible ens hem aclimatat al cinema parlat. Tanmateix, no es pot negar que hi ha en el cinema mut valors històrics. Entre ells, un de primera fila, F. W. Murnau, l'únic gran director que no va ésser a temps d'incorporar-se al cinema parlat, la seva darrera producció essent encara estrictament musical. Parlem de *Tabú*, film amb cançons i música, però sense diàleg.

Campió fins a darrera hora del cinema mut, Murnau té amb *Abada* un film típic d'un gènere preterit. Per això ens sembla encertada la idea d'organitzar una reposició d'aquest film, idea que els F. J. S. de Badalona han tingut i realitzaran avui a la nit.

Ens plau recordar que *Abada* va fer l'objecte de la nostra tercera sessió de cinema, que tingué lloc al Rialto. Avui el nostre redactor cinematogràfic anirà a Badalona a comentar el film, i a tants anys de distància dirà, mica més mica menys, els mateixos conceptes que sortiren estampats en aquestes pàgines, solament que així com aleshores cremaven d'actualitat, avui ja no seran sinó conceptes del passat, que es refereixen a un capítol de la història del cinema.

Passatge de Gràcia, 37. - Telèfon 79681
Sessió contínua de 11 matí a 1 matí tard.
SEIENT, UNA PESETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. exclusius
NOTICIARIS D'ACTUALITAT
MUNDIAL segons visió PARAMOLINI
i ECLAIR JOURNAL exclusius.

i estrèna de la 1.ª part del meravellós film
HÈROES Y MONSTRUOS
(Man of Aran)
Guanyador del Primer premi Copa d'Or
Mussolini al Concurs Internacional de
Cinema, Venècia 1934
(Gaumont-British, distribuït per
Atlàntic films)

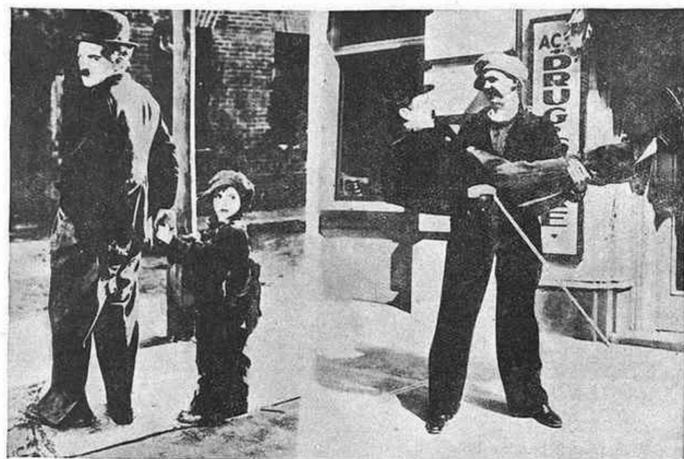
DIVAGACIONS

L'art de fer-se entendre

No fa pas molt, llegíem aquesta tirada: «Com algunes esglésies, el cinema s'ha trobat haver substituït el fons per la forma, i així ens trobem que aquests exegetes o escolans d'exegeta que són els crítics han elaborat un dogma tot en lletra: el cinema ha d'ésser cinema i res més que cinema... El mitjà d'expressió ha suplantat l'expressió, i ja no es té en compte el que el film ens diu, sinó per quin procediment ens diu; és la gramàtica, no el sentit, el que compta...»

riem d'admetre que els retrats reials de Goya tenen la mateixa importància que aquells altres retrats que certs pintors mundans feren del darrer rei d'Espanya... Els models de l'un i el dels altres eren de la mateixa família i regien gràcies al mateix dret diví. Però a Ferran VII el retratava Goya, un pintor que sabia expressar la seva visió dels reis i dels homes, mentre que els retratistes d'Alfons XIII no expressaven sinó la carniclònia que els animava.

I altres pintors no han pintat ni verges

Aquesta il·lustració no té res a veure amb l'article, però la publiquem perquè la trobem prou curiosa. — A l'esquerra, una escena de «El Marroc», amb Charlie Chaplin i Jackie Coogan. A la dreta Jackie Coogan, que recentment visità Chaplin a l'estudi on rodava, agafa Charlie en braços, com aquest l'agafava en aquell film

Tot això ho llegíem no fa pas gaire. I si el que ho signava hagués estat un pervingut al camp de la crítica cinematogràfica, no seríem nosaltres els qui ens entretindríem a comentar els seus comentaris. Però les opinions gratuïtes no les acceptem ni de franc.

Però l'autor d'aquestes floretes adreçades als crítics és—ell també—un crític cinematogràfic barceloní de reconeguda solvència. Es tenint en compte això, que en llegir el paràgraf més amunt reproduït nosaltres ens meravellàrem, car sempre meravella constatar fins on pot arribar el confusionisme cinematogràfic.

El crític alludit blasma aquells que no tenen en compte el que el film ens diu, sinó per quin procediment ens ho diu... Naturalment! Nosaltres som d'aquells que, davant d'una pel·lícula, fixem tota la nostra atenció en el procediment mitjançant el qual ens és explicada la intenció del realitzador.

I això no ho fem pas obeïnt a preocupacions tecnicistes que no sentim. Ho fem perquè allò que el film digui, el seu sentit, només pot arribar-nos a nosaltres, espectadors, pel procediment, pel mitjà d'expressió del realitzador.

El sentit del film no el trobarem pas girant-nos d'esquena a la pantalla i posant-nos de cara a la paret. De la mateixa manera que el pensament d'un literat no se'n farà entenedor sinó llegint la seva obra, les idees d'un autor cinematogràfic no ens penetraran sinó veient el seu film, llegint el llenguatge—imatges, sons, etc.—que ell empra.

L'art és un problema d'expressió. L'artista que no s'expressa clarament—i claredat no vol pas dir senzillesa—és un artista avortat, perdut per l'art i pels homes. L'expressió, Jones, no és pas en l'art una qüestió secundària, sinó que és un aspecte essencial, íntimament lligat amb l'esperit que ha concebut l'obra.

I que tot el que de l'artista consisteix a expressar-se; que tota la importància de l'art radica en l'expressió, ho demostra el fet que per l'art no hi ha objectes bons i dolents. L'artista magnifica tot el que toca, i a les seves mans, tots els objectes són transcendents.

El sentit per si sol és ben poca cosa. Es veritat que Fra Angèlic pintava els seus àngels i les seves verges amb un fervor d'il·luminat. Però després d'ell, innombrables pintors han agafat els pinzells, sentint també la unció divina, i no obstant llurs obres no han passat de la categoria d'extvotos.

Si haguéssim d'acceptar que tota la importància resideix en el que se'n diu, i no en la forma amb la qual se'n diu, hau-

ni reis, sinó un bou, quatre pomes i una pipa, i no obstant llurs obres tenen assegurada la immortalitat, gràcies també a la seva manera d'expressar-se, que no és precisament la manera com s'expressen els pintors d'escaleta, proveïdors de natures mortes per als menjadors dels nostres menestrals.

La importància de l'objecte... La importància de la manera d'expressar l'objecte, aquesta és l'única cosa que compta en art. Si repassem la història de la literatura, t'obrem que l'amor maternal, per exemple, ha inspirat obres sublims. I si mirem la història immediata, veurem que el mateix sentiment ha inspirat les obres més groguesques, des del melodrama al tango.

Desconfiem de l'artista que no se sap expressar, encara que es senti animat de les millors de les intencions. O, més ben dit, l'artista incapaç d'expressar-se no existeix, car la condició d'artista suposa ja una capacitat d'expressió.

I totes aquestes màximes poden aplicar-se al cinema. Potser a la llarga es veurà que és el cinema l'art en el qual ha abundat més el bluf i on alguns ens han volgut fer empassar més incapacos per-genis.

Això és degut al fet que el mitjà d'expressió cinematogràfic no està encara ben definit, trobant-se com es troba en estat de continuà evolució. El literat sap que ha de treballar amb les paraules, el pintor amb els colors, el músic amb les notes... Quin és el material propi al cineasta?

Aquesta és la qüestió. Saber trobar aquells mitjans d'expressió essencialment cinematogràfics, que no són precisament la fotografia a seques, que pot ésser art pictòric; el sentit del film, que pot ésser literatura; i el treball dels actors, que pot ésser teatre... L'expressió cinematogràfica no és res de tot això, o és tot això plegat. Alguns crítics parlen de ritme, els tècnics s'omplen la boca de *découpage*, i el bon espectador cinematogràfic no sap res de tot això, però sap que hi ha films que l'adormen profundament i films que el fan botar d'entusiasme.

La manera de dir les coses té en el cinema, com en totes les altres arts, una importància primordial, decisiva, única. Conèixer o no conèixer el llenguatge cinematogràfic. Vetaquí la qüestió.

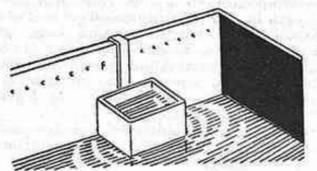
Perquè coneixen i parlen aquest llenguatge cinematogràfic és perquè són tan grans certs directors del cinema americà, com Lubitsch, Van Dyke, Capra, etc. En canvi, el cinema europeu està ple de bones intencions...

ANDREU A. ARTIS

¿COM OBTENIR AIGUA FINA MOLT ECONÒMICA?

Col·loqueu dins el recipient una pastilla de CLENSOL i submergiu-ho en el dipòsit d'aigua (segons es mostra en el gravat). El resultat serà 15 dies de magnífica aigua fina en cada aixeta de la casa.

Purificadors domèstics CLENSOL
Aprovat pel Laboratori Municipal de Barcelona

Enviant aquest cupó, més pessetes 3'50 en timbres de correus o gir postal, us enviarem un aparell com el que es mostra en el gravat, més dues pastilles CLENSOL.

Tenim també aparells per a aplicar a cada aixeta de la casa i aparells per a instal·lar a la línia general d'aigua. Especialistes en el tractament d'aigües industrials i domèstiques, segons patents CLENSOL.

Fill d'Emili Bruguera
Avinguda del 14 d'Abril, 383-BARCELONA

Immediata ESTRENA

12 HOMBRES
Y UNA MUJER

Gene Loney Heredia

URQUINAONA

Cine Actualidades

Un documental modèlic

que segueix un triomf
resonant i creixent

EL TEATRE

LES ESTRENES

J. M. de Sagarra, Reina (Teatre Nou).—M. Pagnol (M. Font, trad.), Fanny (Poliorama)

No és pas que Josep Maria de Sagarra, en les seves activitats de comediògraf sigui allò que se'n diu un poeta monocorde. Ans al contrari, la seva inspiració és diversa i sap vibrar al contacte de mil temes diferents. Però ell, com tot altre poeta, té en el seu esperit un ressò especial, més sonor, més viu i més potent, per a uns motius determinats; els uns, formant part del món físic, constitueixen els ambients, els escenaris de predilecció de la seva sensibilitat;

predicacions, evangèliques, socials, polítiques o mèdiques, mal siguin realitzades amb l'art que ha posat Sagarra en aquesta *Reina*, ens fa felços, i menys encara quan aquestes predicacions hi són tan explícites que no ens deixen altra feina que la d'adherir-nos-hi o protestar-ne. Voldríem insistir-hi tant, que la intenció que hi hagués en la deixessin trobar pel nostre compte sense que la conseqüència i la moralitat que l'autor desitjés sortís més de l'esperit que de

Pius Davi, Maria Vila i Emma Alonso en «Reina»

els altres, pertanyents a l'univers moral, componen la fessomia particular de les seves idees i sentiments dominants.

Barrejant-se, però, penetrant-se i influïnt-se mútuament en el procés creador, el món real i el món espiritual, de l'un a l'altre i de l'altre a l'un es van establint correspondències, en van sortir una simbologia, una imatgeria i un seguit de representacions de les quals fins per al mateix autor seria ben difícil de discernir l'origen exacte.

Josep Maria de Sagarra, certament, no és pas un poeta que s'hagi d'exercir en un sol tema ni els temes per a ell són limitats; l'hem vist prou vegades enfrontar-se amb assumptes prou diferents l'un de l'altre i cantar-los amb veu forta sense que en l'accent d'aquesta hi hagués cap manlleu a qui fos; per a ell no hi ha terreny vedat.

Quant al món físic, un dels temes predilectes de la inspiració de Sagarra és la mar. Es sobre assumptes marítims que el nostre poeta ens ha donat sempre les seves obres teatrals més reeixides. La mar, deu de neguit i de passió encesa, abellaïda invitació al viatge, sollicitud constant vers l'aventura, vers el somni, vers la vida lliure i atzarosa, té un paper de primer ordre dins el teatre de l'autor del *Cafè de la Marina*. Pel que toca al món moral, on el sentiment del poeta pren una volada més ampla i s'espaija en un to d'apassionada sinceritat, és en posar-nos al davant de la fidelitat piadosa de la dona per a l'home que l'estima, en cantar la virtut del venciment dels impulsos tèrbols de la carn i de la temptació de les seves joies per part d'un pur esperit de renunciació, de sacrifici i de caritat, en predicar-nos la redempció de tot allò que fou pecat i baixesa per obra d'allò que és com una mena d'amor pur i desencarnat, fet mig d'agraïment, de pietat i de resignació i mig d'esperit evangèlic, en una revelació clara o una intuïció confusa però profunda de les veritats fonamentals del cristianisme.

En aquest poema que porta per títol *Reina*, amb el qual la companyia Vila-Davi ha encetat la seva actuació al Teatre Nou el passat Dissabte de Glòria, aquests dos elements que assenyalen com a temes dels més preferits per a la inspiració de Sagarra, són els protagonistes. La mar és ací la temptació i el pecat; el sacrifici i la virtut són la terra ferma. El físic s'ha personalitzat en entitat d'ordre moral; l'espiritual s'ha transposat en físic. Sagarra ha volgut que s'enfrontessin pecat i virtut, mar i terra ferma, per combatre's en una lluita violenta i aferrissada dins l'ànima d'aquesta *Reina*, pobra mossa perduda que no sap d'on ha sortit, que no sap resar, somiadora i inquieta, que sent el crit de la mar que l'atrau i la captiva, però que s'ha adonat de l'engany i la tristesa que hi havia darrera d'aquell goig i aquella joia que la temptaven i ha pogut sentir la veu de la terra ferma que li dictava el bon camí, camí potser no tan exultant i encisat com l'altre, però més segur i més tranquil. Alguna recança l'hi acompanyarà algun temps, però l'aurèola d'una existència honesta i reposada al costat de l'home que li dona tot i la nova visió del món que li ha de portar haver après de resar, li aclariran tota la vida.

Aquesta és, per a nosaltres, la síntesi que es pot fer de la darrera producció del nostre autor. La intenció és bona; la realització, excel·lent. Poques vegades hem vist Sagarra tan segur d'ell mateix, de les seves possibilitats i dels efectes que en pot treure, portant l'acció en un ritme tan seguit, tan ben alternat, en un creixent patetisme tan entenedor. Quant als versos, rics de forma, sonoritat, de qualitat poètica i de diversitat mètrica; per no haver de repetir els qualificatius amb què els hem hagut de citar altres vegades, potser no caldria ni parlar-ne, però bé val la pena d'assenyalar-hi una depuració en la seva imatgeria fisiològica, que queda reduïda al mínim i per això obte molta més eficiència suggestiva.

Després de dir tot això, però, bé podem dir també que, en el teatre, cap mena de

les paraules, que no volguessin edificar-nos tant, en fi.

En parlar de la interpretació que ha estat donada al poema, hem de dir que l'hem trobada excel·lent; poques vegades hem pogut notar aquest perfecte encaix entre la inspiració de l'autor i la intel·ligència i la sensibilitat dels que han de servir-la. Maria Vila, Pius Davi, Emma Alonso, Ventallós, cada un dins el seu paper, treballen admirablement.

La presentació escènica, de Francesc Fontanals, admirable. Ja hem assenyalat altres vegades aquest pintor com a l'Il·lustrador més adequat per als escenaris de Sagarra. Fontanals ha realitzat un marc adient i just, dins el qual es mou i viu en el seu element la poesia de l'autor, sense preocupacions realistes, però també sense velleïtats fantasistes. Amb un instint segur i delicat del color i dels contrastos, de l'equilibri i l'harmonia.

***

Si per un costat podem felicitar-nos per la nova aportació que al nostre repertori teatral ha realitzat Josep Maria de Sagarra, per l'altre hem d'estar també molt contents per la incorporació que hi ha fet Melcior Font amb la seva traducció de la comèdia de Marcel Pagnol *Fanny*, estrenada també el Dissabte de Glòria al Teatre Poliorama per la formació Nicolau-Martori.

Ja a propòsit de l'estrena d'aquesta segona part de *Marius* a París, pel desembre de 1930, aquesta plana de MIRADOR se'n ocupà amb alguna extensió, explicant-ne la perpècia d'una manera més o menys sumària. Per altra banda, abans d'èsser presentada al públic barceloní la bella traducció que n'ha fet Melcior Font, hom n'ha parlat prou llargament, i amb prou motiu, donats l'extraordinària qualitat d'aquesta producció de Pagnol i l'ingent relleu que marca dins l'àrea del teatre europeu actual, perquè ens hàgim d'entretener novament en l'exposició del seu tema i l'especificació dels seus elements.

Obra vívida i profunda, densa i airejada alhora, eixamorada d'humanitat tota ella, des de la més patètica fins a la més intranscendent de les seves escenes, embolcallada en una atmosfera de poesia, reflectint un ambient autèntic que no és pas creació artificial sinó producte d'observació i d'assimilació atenta i aguda, realitzant aquell ideal que per a nosaltres ha d'ésser la màxima aspiració del teatre, la d'ésser viu, fresc i popular sense ésser plebeu ni xavacà, d'ésser intel·ligent sense ésser pedant, sensible sense cursileria, de tenir sentit sense valer-se d'esoterismes, d'ésser culte, educat i correcte en recollir dintre seus els sentiments més vulgars i quotidians—que, fet i fet, són els que viuen en l'esperit de tot home normal—, dotant-los d'una expressió que els transformi en obra d'art, que els faci passar del concret a l'abstracte, del particular al general, aquesta *Fanny* de Pagnol ha d'ésser benvinguda a la nostra escena. D'ella poden aprendre molt els nostres autors pseudo-populars, d'ella poden treure molts ensenyaments els nostres autors cultes.

En la traducció, flexible, àgil i segura, executada en un lèxic i una gramàtica planers i gens envitricollats, potser trobaríem alguna manca d'exactesa, algun castellanisme que, encara que popular i ben viu entre la nostra gent, hauria pogut ésser evitat. Són aquestes, però, petites falles dins la tasca delicada i plena de trencacolls que Melcior Font s'ha proposat i que no arriba a enterbolir-ne la gràcia i la frescor.

Quant a la interpretació que ha trobat per part de tota la companyia, ha estat bona i ben sentida en tots els seus matisos; el moviment escènic, encara que potser ressentint-se d'una certa manca de vivacitat, demostra una encertada direcció. Pel que toca a l'escenografia, ens agradaria molt poder-la lloar incondicionalment; és de vegades no massa ben entonada i sovint realista al peu de la lletra sense excessiva agudeza.

JOAN CORTES

Un programa de varietats al Tívoli

Les varietats són una cosa i el music-hall una altra. Parlo, naturalment, de les varietats a la manera espanyola i del music-hall en el sentit internacional d'aquesta paraula. Tot i ésser el music-hall un espectacle divers, es diferencia de les varietats per una unitat de to i de moviment del conjunt, a part la modernitat de cada un dels números. Les varietats estan molt lligades a la tradició, i gairebé mai no haurien d'aparitar-se'n, per tal de conservar llur sabor. En canvi, el music-hall pot fàcilment prescindir-ne. És evident, respecte a aquest darrer punt, que un Grock o una Maria Valente, que presenten dos números perfectes de music-hall, deuen en bona part al circ el que són, però han arribat a estilitzar llur treball fins a un tal grau, que no té avui cap relació amb el d'origen.

Aquestes consideracions me les feia jo l'altre dia al Tívoli, on ha estat inaugurada una temporada dita de music-hall. Si, com passa al Teatre Barcelonès, el conjunt del Tívoli fos servit al públic com un programa de varietats, poques objeccions faria a l'espectacle, vist en totalitat. Però l'empresa s'ha afanyat no solament a renegar, en la premsa, de la qualificació de varietats, sinó a batejar al mateix temps l'espectacle d'*Internacional Revue*. És la seva més forta ensopagada. Aquella continuïtat i aquell ritme que cerca el públic en una revista, no existeixen en el programa del Tívoli. Aquella unitat de to al·ludida en el començament d'aquestes ratlles, tampoc. Dels ninots del ventríloc Balder als balls de la Yankee hi ha una distància que el més voluntariós no salvaria. Les marionetes de Yambo i les caricatures d'Amalia de Isaura no compaginen tampoc massa bé.

A desgrat del que acabo de dir, les marionetes de Yambo i les caricatures d'Amalia de Isaura, admirables unes i altres, ofereixen, però, analitzades separadament, dos aspectes de semblança. El primer és la vivacitat. A la llarga, al cap de deu minuts, les marionetes de Yambo es tornen feixugues, sobretot si s'enreden a interpretar operetes italianes antiquades, però a través d'elles s'endeuina sempre una mà i un pensament àgils esforçant-se a comunicar-los vida; les caricatures d'Amalia de Isaura, plenes d'encert, també són remarcables per la vivor que ella sap donar-los. El segon punt de semblança és que «es veu la trampa». En les marionetes de Yambo, els fils ho expliquen tot, sense treure cap mèrit. En les caricatures de la Isaura, salta tot seguit als ulls la cosa treballada; un Joe Jackson o un Germain Aéros, que tenen calculats els efectes còmics a un mil·lèsim de segon, donen una impressió d'espontaneïtat que Amalia de Isaura mai no ha reeixit a dopar-me. És el mateix que em succeïx amb l'Argentina.

Amb la Yankee, em passa al revés. Tot, en aquesta ballarina, em sembla nou i espontani. I és que per damunt de la ciència dels seus peus, hi ha el seu somriure, i la seva gràcia i a moure's, i el seu nas una mica arronçat, i la seva picardia en fer l'ullet, i el seu barret de copa decantat, i la seva veu més aviat enrogallada... La Yankee haurà estudiat hores i més hores en una o unes quantes Acadèmies, i això ho demostra ballant com els àngels els més diversos balls, però el ho que té de ballarina ho porta a la sang i ho tenia ja quan va venir al món. Mercedes Serós, que forma part, com la Yankee, d'aquest programa del Tívoli, és una dona que, en un caire diferent, va aparèixer un dia a les taules carregada també de dots naturals, que durant alguns anys ha explotat amb un èxit que no seria just discutir-li ni regatejar-li. Per què vesteix, ara, uns vestits que no l'afavoreixen i canta uns cançons que la perjudiquen? La Serós que treballa actualment al Tívoli no és la Serós que vaig aplaudir l'estiu darrer al Poliorama. Ai, aqueixos figurinistes i autors de carrer Nou!

M'he allargat més del previst. Vull, abans d'acabar, dir al ventríloc Balder que no sóc dels partidaris de modernitzar el seu art. En això, sóc dels «clàssics». No concebo Betty Boop parlant per boca d'un ventríloc. Els ninots d'un ventríloc han d'ésser els típics, i, pel meu gust, com més tronats millor, i en un local també tronat. Si pogués escoltar els acudits del *Gaonilla* en aquella famosa Sala Balmaes del carrer de Cortès!

JOAN TOMAS

Els Ballets Russos tornen

Sembla que aquella època insaciada, en la qual exigíem a l'artista que ens revelés, a cada obra nova, una idea inesperada que abandonaria l'endemà per una altra, és definitivament closa. S'observa, en efecte, un cansanci per aquella vagabunderia en terra verge a la recerca de camps inexplorats. La gent està tipa de tanta provatura estèril i de tanta inquietud eixorca. La rehabilitació de l'assumpte, el retorn al realisme, dels quals tant es parla, no són més que indicis d'aquest cansanci i de les ganes de tornar als principis garantits per l'experiència. En aquest sentit, el programa que ens oferiran aviat els Ballets Russos és ben significatiu.

Nijinsky en «L'Espectre de la Rosa»

Es tot un símptoma, també. Només dues estrenes: *Le Bal*, un dels darrers ballets de Diaghilev, estrenat a Monte Carlo en 1929, i en el qual triomfaren Danilova, Dubrovskaja, Lifar i Dolin davant uns decorats de Giorgio di Chirico; i *Jardi públic*, basat en una obra de Gide, que, fora d'aquí, només ha obtingut un èxit mediocre. Res més. Tota la resta està composta de ballets del repertori més antic.

Alguns amics, partidaris de les innovacions, es queixaven d'aquesta marxa enrera, i l'atribuïen a l'empresa del Liceu, desitjosa, segons ells, de no esverar la clientela després d'una temporada d'òpera brillantíssima, i temerosa de perdre certs personatges que aquest any s'han decidit a fer de fills pròdigs. No ho creïem. Joan Mestres ha donat moltes proves d'autoritat en èpoques en què calia ésser molt cordós per a tenir-ne, i no es tornarà pas poruc, precisament ara, quan el nostre públic ja està fet a tot i n'ha vist de tots colors, i quan les aventures estètiques, caigudes en desuetud a tot arreu, ja no espanten ningú. Estem segurs que aquest retorn a l'antic obeïx a un propòsit deliberat dels dirigents dels Ballets Russos, i que és un dels signes del cansanci esmentat més amunt.

Entre els ballets d'èxit garantit per centenars de representacions que veurem, destaquen *Le Spectre de la Rose* i *Le mariage d'Aurore*. El primer, amb música de Weber, orquestrada per Berlioz, decorat i vestits de Bakst, coreografia de Fokin, fou estrenat a París en 1911. Aquest petit poema coreogràfic, inspirat en la poesia de Théophile Gautier, és un pas de dos d'un classicisme puríssim, que crearen la Karsavina i Nijinsky. Aquest darrer, ànima o ombra de la rosa, apareció immaterial de somni, perfum de flor més que ésser humà, hi representava l'imponderable i hi executava el salt famós, la lleugeresa mai vista del qual, reptat a l'esperit de pesantor, féu creure a molts que el dansari portava soles de goma o que hi havia un trampolí dissimulat a l'escenari. Qui dansarà aquest rol al Liceu? El primer ballarí David Litxín? Segurament no. Per bé que aquest noi, en 1933, figurà en el repartiment de ballets tan profundament clàssics com *Les Sylphides* i *Le Lac des Cygnes*, el seu temperament l'empeny vers el caràcter pur, i l'any passat ja fou reemplaçat per Paul Petroff per a dansar la masureta de *Les Sylphides*. Qui farà d'*Espectre*, doncs? El citat Petroff, Guerdar, Jasinski? Ja ho veurem. Sigui el que sigui, no podrà igualar la mestria de Nijinsky, l'inimitable.

Le mariage d'Aurore és l'últim acte de *La Belle au Bois dormant*, ballet de la més pura essència clàssica de Petipa. Nascut a Marsella l'11 de març de 1822, mort a Sant Petersburg el 2 de juny de 1910, fill d'un primer dansari i mestre de ballet, i d'una artista dramàtica, Marius Petipa, després de triomfar com a ballarí i d'ésser el parteneri de Fanny Elssler i de Carlotta Grisi, arribà

el 24 de maig de 1847 a Sant Petersburg, on havia de realitzar una obra immensa: va muntar cinquanta-set ballets, en va constituir disset i va crear les danses de trenta-dues òperes. Ell, un marsellès, va contribuir a Rússia a crear una escola nacional. A ell, la dansa teatral russa deu una esplendor que encara no ha empallidit. Petipa afecionava els espectacles colossals. *La filla del Faraó* (1862) té set actes. Però la data més gran de l'època heroica del ballet rus fou el 3 de gener de 1890, estrena de *La Belle au Bois dormant*. Petipa va trobar a la fi el músic que necessitava, Txaiikovski, el qual va compondre la partitura de *La Belle* segons els moviments indicats per Petipa, amb una clara comprensió, i que la dansa ha d'imposar els seus caràcters rítmics a la música, encara que els nostres crítics musicals, improvisats crítics de dansa, ho neguin.

En 1922, Diaghilev va reestrenar a Londres aquesta obra magistral, amb la coreografia de Petipa arranjada per la Nijinska. Aquesta reposició, aquest retorn enrrera del gran Sergi, féu sensació i fou considerada com una retractació pública i com l'exaltació d'una tradició que ell havia combatut amb tanta energia. L'any següent, 1923, Diaghilev va presentar a París *La Belle mutilada*: l'últim acte, *Le mariage d'Aurore*, que ja s'ha representat ací i que ara reveurem.

Fa molt poc, en ocasió d'una festa de caritat donada a l'Opéra-Comique de París, Lifar ha presentat el segon acte d'una altra obra mestra de Petipa, *Le Lac des Cygnes*. Un crític s'ha preguntat per què no donaven l'obra sencera. I ha afegit que representat ara un ballet en quatre actes seria una petita revolució, i que aquesta temptativa tindria el mèrit de la novetat. Fem la mateixa observació a l'empresa del nostre Gran Teatre. Si per casualitat la tropa de Monte Carlo la porta muntada, per què no donen *La Belle* sencera en lloc d'un sol acte? En aquests moments de retorn al classicisme, aquest gest estaria ple de significació. A més, molt aviat, el 2 de juny, farà vint-i-cinc anys de la mort de Petipa. La representació de tota *La Belle* seria una manera molt bella de commemorar aquest aniversari, del qual, fora d'aquí, segurament ningú no es recorda. Estem segurs que un esdeveniment així tindria una ressonància internacional.

SEBASTIÀ GASCH

«Perquè demà surti el sol», d'Angel Ferran al Poliorama

Van corrent a tota marxa els assaïgs preliminars a la representació per part de la Secció de Teatre de l'Ateneu Polytechnicum de la farsa dramàtica d'Angel Ferran *Perquè demà surti el sol*. La direcció del mestre Giménez exercida damunt els entusiasmes elements d'aquest notable elenc amateur, donarà els seus fruits en un conjunt arrodonit i ben compenetrat amb l'esperit de l'obra teatral del nostre humorista.

Com ja saben els nostres lectors, la presentació de *Perquè demà surti el sol* tindrà efecte al Teatre Poliorama. Si no sobrevé cap inconvenient de trascantó, l'esdeveniment serà a la nit del pròxim 14 de maig, en sessió MIRADOR.

Els decorats estan ja quasi completament llestos en el taller de l'artista Diaz Costa, el qual, com també ja hem dit en alguna altra avinentesa a propòsit d'aquesta estrena, els realitza segons projecte de Francesc Fontanals.

Els nostres lectors seran tinguts al corrent de tots els detalls referents a aquesta representació que, per les notícies que han corregut sobre el caràcter de l'obra i el crèdit que mereix el seu autor, ha despertat un gran interès a tot arreu.

Amb aquesta vetllada, que inaugura les activitats teatrals de MIRADOR, esperem que no defraudarem pas gens ni mica l'atenció que ha estat suscitada al volt de l'estrena. Com diguérem en començar a parlar-ne —pel setembre de l'any passat— no ha d'ésser pas aquesta l'única provatura que MIRADOR realitzi en el camp teatral.

Si bona acollida obtingueren aquelles memorables sessions cinematogràfiques que el nostre periòdic dugué a terme i que estimularen l'emulació gairebé fins a l'exhauriment, confiem que també l'han d'obtenir les teatrals, encara que, no gens menys, no les pugem realitzar amb gaire profugitat.

Els detalls d'organització hi són força més complicats, les voluntats que han d'acoblarse hi són força més abundants, la coordinació d'elements hi és més laboriosa. Tot això farà que no sovintegin gaire aquestes manifestacions per part del nostre periòdic.

I això també pot convèncer els nostres lectors que si ens arriquem a presentar una obra com aquesta de Ferran o qualsevol altra, quan sigui, per bé que no n'abunden pas massa—, és ben bé perquè hi tenim tota la confiança que s'ho val per la seva categoria literària, espectacular i que no ens ha de fer quedar malament. És alguna cosa de prou inusitat i prou original i de prou bona qualitat perquè justifiqui plenament les nostres ganes de donar-la a conèixer.

Telef. de MIRADOR: 231 18

NO HO DUBTEU: Els millors llibres de cuina catalana són els d'IGNACI DOMENECH APATS, rústica 8 ptes., tela 10 ptes. LA TECA, rústica 3 ptes., tela 5 ptes. Demaneu-los als millors llibrers o bé a l'autor, Balldn, 122, pral. 2.ª - Barcelona

Importants rebaixes per ampliació SECCIO A MIDA
JAUME I, 41
Telèfon 41655

LLORENS
RAMBLA DE LES FLORS-30

LE LLETRE

BARCELONA 1865

Els articles de Robert Robert

La col·lecció popular *Quaderns Literaris* acaba de publicar el recull d'articles catalans de Robert Robert, apareguts al periòdic *Un Tros de Paper* entre 1864 i 1866, que anys enrera edità Carles Riba. Trobem encertadíssima aquesta iniciativa que dona més extensa coneixença a un dels nostres primers textos renaixentistes.

Robert Robert (1830-1873), revolucionari barceloní, té una gran producció en castellà, car col·laborà en gran nombre de periòdics i publicà alguns llibres en aquesta llengua. Per nosaltres té un gran interès el que escriví en la seva llengua, en una època que això semblava o una facècia o una excentricitat. Trobem en Robert Robert, però, una consciència de la capacitat literària del català digna de tenir en compte i una prouja franca de purificació. El fet que es lliuri a un gènere satíric i facciós no vol dir pas que, tal com feien d'altres, cregui que la nostra llengua era solament apta per a literatura de cara al poble, popular i humorística. Hem de tenir present que Robert Robert segueix un gènere de la dignitat literària del qual ningú no havia dubtat a Espanya—exactament, a Madrid—; recordeu Mesonero Romanos, Larra, etc., els articles de costums dels quals apareixien en diaris madrilenys com els de Robert en un de barceloní.

La seva observació exacta i precisa sap re-
llevar el que hi ha de ridícul en qualsevol
aspecte. Recordeu aquell fragment de *Dos
enamorats*:
«Són al teatre. Estan costat per costat,
xiu-xiu tot el vespre. De tant en tant es-
colten l'òpera. El tenor i la triple canten
amb molts escarafalls».

Robert Robert

Anguiol sarai per me...
Anguiol sarai per te...
per me — per te —
per te — per me —
si... si, per me — si... si, per me —
Anguiol si si... peeeeer... te!
peeeeer... me!

(Eixamplen els braços, se posen les mans
al cor, sacudeixen el cap i acaben abra-
çant-se.)
Ella (baixet). — Aquests sí que s'esti-
maven!»

Cal felicitar la direcció de *Quaderns Li-
teraris* per haver triat els articles de Robert
Robert, cosa que els divulgarà molt més,
i per haver conservat la morfologia origi-
nària tal com feu Carles Riba en la pri-
mera edició.

MARTÍ DE RIQUER

(1) El simbolisme patriòtic a través de
les capçaleres dels periòdics renaixentistes
(*Revista de Catalunya*, n.º 81).

Cal recordar que vint anys abans havia
començat, en la premsa catalana, la croada
per la dignificació literària acabada per
Lo Verdader Català, i que simultàniament
a *Un Tros de Paper*, el *Calendari Català*
de Francesc Pelai Briz continua l'esforç pel
redreçament lingüístic. Miquel i Vergés (1)
ha resumit els caràcters del periòdic en que
col·laborava Robert Robert d'aquesta ma-
nera: «*Un Tros de Paper*, facciós, anti-
floralista, sarcàstic a vegades, aconsegueix,
després de tants d'intents inútils, que amb
regularitat aparegui una publicació periò-
dica en llengua catalana. *Un Tros de Paper*
encomanà el disseny de fer periòdicisme en
llengua nacional; per això Nicolau d'Ol-
wer ha assenyalat aquest periòdic com a
degà de tota la premsa catalana.»

Entre facècies trobem en Robert un de-
sig, ben conscient, de depuració lingüística:
«Atxacosos, soldats i nyinyeres (com se deu
dir *niyeras* en català?) componen el públic
d'aquell siti»; «La Barcelona alegre, ociosa,
sí, la Barcelona movelidissa, no la busquin
sí, al Passeig de Gràcia, i ara més que
mai d'ençà de l'ensanche, malviatge la pa-
raula», i després: «...sobre els ventatges
i desventatges de l'ensanche (hem de dir
ensanche)!»

Robert Robert és primordialment i emi-
nentment un escriptor barceloní. El seu es-
cenari és Barcelona, la Barcelona del 1865,
que encara recorda la de Robredo, la dels
saraus de la Llotja i de La Patxada i
que inicia, en algun aspecte, la Barcelona
actual. Robert ens descriu la vida quoti-
diana dels barcelonins, dels barcelonins que
passen per la Muralla de Mar, pel carrer
de Fernando, per la Rambla de les Flors
i que els dijos van al Passeig de Gràcia:
«El Passeig de Gràcia! si n'és de deliciós!
Ja és modisme general el dir: —Si treia
una rifa n'havia de fer una casa al Pas-
seig de Gràcia.»

Pocs com Robert han reeixit a mostrar-
nos la vida petita i tranquil·la d'aquells bar-
celonins, que de fets insignificants feien
grans esdeveniments, que fugien astorats
de llur ciutat per por del còlera. Aquells
barcelonins tenien, però, un tarannà que
encara ens perdura, en sigui un exemple
la badoqueria. («Jo mateix he vist a un
senyor molt amic de les ciències exactes,
i enemic acèrrim de tot quant pot distraure
a la gent de les ocupacions sèries, jo l'he
vist passar mitja hora al carrer, aturat i
mirant en l'aire, i no per a contemplar la
immensitat dels firmaments o el majestuos
curs dels astres, sinó per a veure una mona
amb capa vermella, que menjava sucre sen-
tada en la barana d'un balcó de segon pis.»)

Aquests barcelonins són fills d'una bur-
gesia honesta i pacífica («home panxut, que
quaranta anys ha que acana metòdicament
vetes i calicó, o bé pesa arròs i fideus...
que té una dona tan janota, grassona i de
bon veure, magatzem i pis gran amb aigua
viva a Barcelona...») i han estat sempre el
blanc dels nostres periòdics satírics (fa dos
anys un d'aquests escrivia:

*Nosaltres els digníssims tocinaires,
els delicats drapaires,
els que venem mongetes i calçat,
els que mai hem fet figa,
que escorbem cada dia la botiga
i que paguem inquilinat...».*

Però, cal veure en l'obra de Robert Ro-
bert, en les seves observacions, en les con-
verses agafades al vol al carrer que reu-
ren, un cert orgull de barcelonisme, una certa
elegància produïda per l'ambient i per l'è-
poca i un cert sentimentalisme retrat entre
acudits i plasereries que fuig del mal gust,
que amb l'escenari de la ciutat fan que es
sàvi d'una provincialisme ridícul.

L'humor de Robert Robert és pot rela-
cionar amb el dels costumistes madrilenys,
sense que per això se li pugui retreure cap
manca d'originalitat ni això li llevi la tònica
profundament catalana de la seva obra.

GUTENBERG, S.A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723 BARCELONA

LA FILOSOFIA HEBRAICO-CATALANA

La Qabbala ha nascut a Catalunya?

D'ençà que publicarem a *La Publicitat* (18-XI-32), amb motiu del tricentenari de Spinoza, un extens article sobre la vida i la personalitat del filòsof jueu barceloní Hasdai ben Abraham Crescas, amics catalans i darrerament fins el mateix José Ortega y Gasset ens varen incitar a tornar sobre aquest tema de filosofia hebraico-catalana. El tema no és fàcil, sobretot perquè a les biblioteques públiques de Barcelona només hem trobat una sola obra sobre Hasdai Crescas, la figura més important entre tots els filòsofs jueus catalans, i encara aquesta obra es guardava sense que les pàgines haguessin estat mai tallades. Així doncs, si d'altres que haurien de fer-ho no s'interessen gens per aquesta mena de problemes, hem de tornar a parlar-ne nosaltres, fins que l'interès es desperti.

Ja vàrem dir, en l'esmentat article, que Hasdai Crescas (nat l'any 1340, mort en 1410)—i que no té res a veure amb un altre jueu contemporani seu, del qual Joan, duc de Girona, primogènit de Pere V el Cerimoniós i més tard rei d'Aragó amb el nom de Joan I el Caçador, escriví el dia 5 de novembre de 1381, des de Tarragona: «Cresques lo juheu qui lo dit mapamundi ha fet lo qual si aquí és axí com pensam que deu ésser posa en la juheria»—no és un fenomen sobri i que sorgia inesperadament, sinó que va continuar una llarga i brillant sèrie de savis talmudistes en terres de Catalunya. Aquests noms, avui dia, són completament oblidats. Qui coneix, en efecte, el nom d'un Salomó ben Abraham, nat a Montpeller (segle XIII), que va ésser l'iniciador de la gran polèmica sobre Maimònides? Qui es recorda avui de Levi ben Abraham ben Hajjim (entre 1250 a 1315, aproximadament), natural de Vilafranca? O d'Isaac Albalag, de qui no sabem ben bé si era de la Catalunya francesa o de la Catalunya ibèrica? O de Mose ben Josua, natural de Narbona? I no parlem dels possibles contactes catalans d'aquest famós Levi ben Gerson, nat a Banyuls (França) i que és més conegut en la història de la filosofia sota el nom de Gersonides (1288-1344). Uns quants jueus alemanys es varen dedicar, fa anys, a escriure estudis sobre *La importància de Josep Albó per a la filosofia de la religió jueva* (S. Back), sobre Simó ben Duran (Jac. Guttmann), sobre *L'espirit ben Nahman, de Girona* (per Perles), o sobre *L'escola del Rabí Nissim Gerundi*,

de Barcelona (per Rosenmann). Avui, els jueus alemanys tenen altra mena de preocupacions, i si no fos per alguns jueus nordamericans, com Wolfson o Waxman, autors d'una sèrie de treballs sobre Crescas, i per la *Biblioteca Hebraico-Catalana* que surt desgraciadament molt de tant en tant, tot aquest important sector d'estudis s'hauria oblidat totalment. Si no recordem malament, és sobretot el barceloní Abraham ben Hija (principis del segle XII) qui va cridar l'atenció dels hebraïtzants catalans dels nostres dies.

El problema que més ha d'interessar de tots aquests, és, sens dubte, el de saber fins a quin punt aquests pensadors, talmudistes i altres comentaristes, eren catalans. Vivien al seu call, separats fins a cert punt dels habitants cristians; hom podria imaginar que haguessin estat impermeables a l'ambient que els rodejava. En realitat, no és així, i fora de la prova dels noms que acusen una curiosa barreja de formes hebraïques i formes catalanes—barreja simbòlica que ens assenyalava amb gran probabilitat la barreja d'ambdós elements adhuc en llur esperit—, una llarga sèrie de documents ens testimonia de llurs relacions amb el món circumdant català. No pot dubtar-se que sabien parlar català, i no veiem la raó de suposar que el famós tractat de Crescas, escrit per a refutar els dogmes cristians—probablement la preparació d'una intervenció en la famosa disputa de Tortosa que hom havia de celebrar poc temps després de la seva mort—, hagués estat redactat en castellà. Només s'ha conservat la traducció hebrea d'aquest tractat que Joel va suposar escrit en castellà, sense aportar cap mena de proves i probablement induït a l'error, tan freqüent a l'estranger, de creure que tot el que s'escriu a Espanya ha d'escriure's en la llengua de Castella. Desgraciadament, aquesta afirmació bastant gratuïta de Joel ha passat a ésser una dada constant de tota la literatura del problema; la vàrem trobar últimament en la recent *Filosofia dels Jueus* de Juli Guttmann, apareguda l'any 1933.

Ultra el problema de la catalanitat d'aquest text que s'ha perdut, sorgeix avui un altre problema que ens hauria de preocupar des del mateix punt de vista: el problema de la possible influència catalana—o almenys la dels jueus catalans, d'Espanya i de França—sobre la formació d'aquella literatura qabbalística (modernament, s'escriu així) que va florir a Provença i a Catalunya sobretot, a partir del segle XIII. La filosofia jueva del segle XIII estava caracteritzada per un violent polemisme que no refusava ni els mitjans de la força externa, contra el racionalisme filosòfic. Precisament el pensament de Moisés ben Nahman, el talmudista gironí, encara que contingui elements d'ordre indubtablement filosòfics, es dirigeix contra l'intellectualisme de la filosofia. Celebra molt que Maimònides s'hagués oposat a les filosofies no jueves hostils a la religió; exigeix, però, la declinació completa de l'aristotelisme, tot i posant de relleu el caràcter sobrenatural de la *Thora*. El pensament d'aquest jueu gironí té indubtablement una inspiració mística, i com el pensament semblant al seu d'un Jehuda Halevi, professava un retorn a la manera de veure teocèntrica i religiosa, que s'havia perdut en els jueus neoplatonitzants o aristotelitzants. Amb això, també el talmudista gironí participa fins a cert punt a la literatura qabbalística, fomentant-la considerablement. Grossmann protesta contra la interpretació habitual que vol veure en la Qabbala només una reacció més tard, sota una forma especulativa, s'oposà conscientment a aquest. Calia però molt de temps fins que aquesta literatura qabbalística produís una superació veritablement científicocrítica de l'aristotelisme. L'impuls més potent a aquesta superació, va partir, segons els resultats de les investigacions modernes, de l'autoritat màxima a Espanya de la interpretació del *Talmud*, el gironí Nissim ben Ruben, en la segona meitat del segle XIV. L'impuls sí, però no la realització. Aquest resultat definitiu havia d'ésser precisament la tasca del príncep dels filòsofs hebraico-catalans, el ja anomenat Hasdai Crescas.

Cal tenir en compte que en aquest moment, els jueus del Migdia de França i de Catalunya, fins a Aragó: Calatayud i Saragossa, formaven una sola unitat cultural i es trobaven en freqüents relacions. És indubtable, doncs, que un dia caldrà valorar els elements catalans que podia contenir el seu pensament, i la influència de l'ambient—ètnic i geopsíquic—, que Catalunya va poder exercir sobre el moviment qabbalístic, ja que és en terres catalanes (de França o d'Espanya) on va germinar, amb un nucli oriental important mitjançant les fonts religioses jueves que aleshores arribaren a Catalunya.

OLIVER BRACHFELD

Panait Istrati

En altres ocasions ens hem ocupat d'aquest escriptor romanès de llengua francesa que acaba de morir. Una, ja fa més de cinc anys, en el número 53, quan Amadeu Hurtado comentava els llibres que escriví Istrati de tornada de Rússia, desenganyat del bolxevisme en el qual havia posat tantes il·lusions. L'altra, més recentment, en el número 313, per la ploma d'un periodista alemany, M. W. Ullmann.

Panait Istrati havia nascut l'11 d'agost de 1884, a Braiia, fill natural d'una pagesa

Panait Istrati, per Maribona

i d'un grec de Cefalònia contrabandista de tabac turc. Va passar una infància de misèria, compensada pel vagabundeig de la imaginació per les ribes del Danubi. Als catorze anys, el vagabundeig fou material. Abandonà el poble natal i, a través de Romania, Egipte, Turquia, Suïssa i França, conegué tots els oficis: mossò d'adroguer, flequer, criat, serraller, pintor de parets, criador de porcs, peó caminer, home sandvitx, fotògraf ambulanti..., en una paraula, tot d'oficis per als quals no cal aprenentatge i que no treuen mai el miserable de la misèria.

En 1916, trobant-se a Suïssa, descobreix la literatura francesa amb el *Tlámague*, i després amb Voltaire, Hugo i Balzac. Autodidacte, es baralla amb els textos i el diccionari, sense obrir mai una gramàtica. Llegí el *Jean-Cristophe* i concep tal admiració per l'autor, que li escriví una carta, però no la tira al correu. Quan, tip de misèria, prova de suïcidar-se a Niça, entre els seus papers es troba aquesta carta a Romain Rolland, el qual, interessat per aquell fotògraf ambulanti, fa per conèixer-lo, li publica originals a *Europe*, i Panait Istrati comença la seva carrera d'autor francès. Les obres, gairebé totes autobiogràfiques, es succeïxen.

Rakowsky, ambaixador soviètic, pensa, després de la publicació dels *Heiducs*, que l'autor podrà ésser un propagandista de categoria i el fa anar a Rússia. No era Istrati, segons la definició immediatament consagrada de Romain Rolland, el Gorki balcànic?

Però Rakowsky es va equivocar de mig a mig. Si alguna cosa era Istrati, aquesta cosa no tenia res a veure amb el comunisme. El contista romanès era un individualista de cap a peu, dels que preferíen l'home al ramat, i tots els crits de revolta de les seves obres són els d'un individualista—d'un llibertari, diríem, si a Barcelona aquesta paraula no tingués un altre significat—, de l'home que no s'adhereix a res.

Va tornar de Rússia sense poder-se estar d'escriure la seva opinió durament desfavorable a un terror que tracta la vida humana com un material de guerra social, del qual hom es serveix per al triomf d'una nova i monstruosa casta.

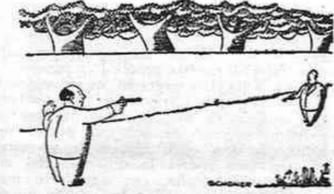
Els comunistes no li ho havien de perdonar, i fins fa ben pocs setmanes encara s'h'an succeït els atacs i contraatacs, les polèmiques i les respostes, de banda i banda.

Ha mort la setmana passada, a Romania, rosegat per la tuberculosi, aquest revolucionari sentimental que havia passat totes les misèries del món i va creure, un temps, que les podria remeiar.

Era això, precisament: un revolucionari sentimental, sense partits presos de doctrina, o, per dir-ho d'altra manera potser més exacta, sense cap sistema coherent d'idees. A la seva hostilitat al comunisme, segurament devia contribuir en gran part la construcció marxista.

Les seves obres principals són: *Kyra Kyralina*, *L'oncle Anghel*, *Codine*, *Mikhail*, *Nerrantsoula*, *Le Pêcheur d'Éponges*, *Les Chardons du Baragan*, *Vers l'autre flamme*...

A Barcelona es va començar a publicar una edició en castellà de les seves obres. No l'hem llegida mai, malgrat que hi ha qui dona per segur que hi hauríem trobat llarguissims enfilades de «perles».

DEFORMACIÓ PROFESSIONAL. El fotògraf. — No es mogui! Somrigui una miqueta! (Ric et Rac, Paris)

Un dels germans siamesos ha estat condemnat a treballs forçats. (1935, Paris)

Georges Pillement a València

El nom de Georges Pillement—per les seves darreres obres, per ésser director de *Visages du Monde*, per haver estat a la vora d'obtenir un premi literari—és a França d'actualitat: d'aquella relativa actualitat que tenen les coses literàries que mai no són enloc article de primera necessitat... Georges Pillement, malgrat la seva joventut, compta amb una producció abundosa, en la qual figuren traduccions de l'anglès i principalment de l'espanyol (Azorin, Pío Baroja, Juan Pablo Echagüe, Martín Luis Guzmán...). També figuren en la seva producció alguns llibres de tema artístic, com un de dedicat a Gumaire, un a Figari i un altre a Ribera, en el qual no manquen certament belles i oportunes evocacions valencianes.

A més, ha publicat algunes novel·les com, per exemple, *València entre deux rêves*. Obra molt finament escrita, on l'autor no oblidava per a començar com a poeta la seva carrera literària; obra inspirada per aquell desig d'escapar a la realitat que constitueix una de les notes de la literatura moderna; obra influïda pel sobrealisme purament literari i per les teories modernes sobre la subconsciència; obra que té un argument ple de fantasia; obra, finalment, que té un grandíssim interès des del punt de vista valencià perquè hi abunden les remembrances i les descripcions d'indrets valencians.

Hi ha en la literatura francesa actual una sèrie de novel·les de tema valencià, produïdes bé per un reflex de les novel·les de Blasco Ibàñez, bé per a aprofitar—encara que sembli trivial el motiu—la popularitat de la cançoneta *València* del mestre Padilla, bé per altres causes. I bé: entre totes aquestes novel·les, la que demostra major afecte, major coneixença de l'ambient, és *València entre deux rêves*.

«Passo—diu l'autor—per davant de la catedral. És l'ànima i el cor de València. La seva arquitectura recorda tots els segles de la seva història, que hi estan agrupats un a la vora de l'altre. Vist des de l'exterior és un entrecreuament de torretes, de cúpules, de terrats, de fatxades d'estils diversos que té al mig el cimbori i al davant la torre del Miguelete (sic), el Micalet, com li diuen en valencià. La mantinc tant en el cor com els valencians aquesta torre octogonal tan pura i tan graciosa, que té el cos florit d'arcades gòtiques i que suporta un campanil que augmenta la seva finor.»

Pàgines com aquesta sovintegen en el llibre, cosa no estranya després de llegir les següents paraules de Georges Pillement escrites en lletres particulars:
«València és el lloc que més estimo al món. Hi he viscut un any, en 1915-1916. Jo tenia disset anys, la meua mare em duta de la mà i n'he conservat un record il·luminós i tendre que he intentat d'expressar en *València entre deux rêves*.

«Perquè si hi ha una ciutat en la qual no deixo de somiar, on jo imaginig tornar, on m'agradaria de debò retornar i viure, és precisament València, com ho manifeste en la primera part—tota autobiogràfica—del meu llibre.

«Jo vivia, com dic allà, en la plaça de Mirasol, a casa d'unes excel·lents senyores, la pensió familiar de les quals he descrit. Tenia per amics uns amables joves de València—don Raul i don Vicente (personatges de la novel·la)—i em cal dir que durant tota la meua estada a València no he tin-

Pillement quan vivia a València

gut sinó motius per a felicitar-me per la plenitud, per l'afabilitat i per la perfecta gentilesa de totes les persones que hi he conegut.»

Georges Pillement ha publicat fa poc una altra novel·la titulada *La Vraie Georgina*. Per aquest motiu, Roger Girou ha fet a l'autor un interviu que publica el setmanari tècnic i professional *Toute l'Édition*. I en aquesta conversa, Georges Pillement no ha oblidat tampoc la ciutat estimada.

«A València—diu—on jo he passat un any, ja fa molt de temps, sempre estava al museu de pintura. El meu primer llibre m'era important, *València entre deux rêves*, oposava precisament la ciutat que jo havia conegut i estimat a la que retrobava quinze anys més tard. Aleshores em semblava a mi mateix un ésser estrany en una casa. Tot havia canviat: l'aspecte dels carrers i el rostre de la gent, ja que no llur cor. Tenia jo la impressió de marxar damunt la cendra, entre fantasmes...»

La gentilesa i la probitat de Georges Pillement bé mereixen ésser remarcatades públicament, sobretot com a contrast d'altres escriptors que escriuen amb displicència i desconeixement sobre ciutats o països que no són la ciutat o el país d'ells.

ALMELA I VIVES

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

J. Porcar

Hem d'agrair al pintor Porcar el fet d'aver abandonat els seus models comercials, expressats per aquells infants acaramelats, que s'han fet cèlebres en els rengles convencionals de la pintura, i que hagi bastit tota una exposició amb les gràcies idònies del seu paisatge. Ha guanyat en conjunt d'una ma-

ll els principis teòrics dels primers revaloritzadors del paisatge en el segle passat, en els quals era tan gran la joia de veure's interpretadors del que els voltava, que no demanaven el concurs de les grans conjuncions vegetals, sinó que, modestament, s'acontentaven sadollant-se de l'ambient i portant a cap transumptes olorosos del camp que resumien brillantment l'estat d'esperit etern dels primers profetes.

Cent anys més tard, Porcar ha trobat que el roure de Rousseau fou aterrat i que al seu lloc s'hi edificà una estació de ferrocarril o una minsa casa de pagès. Això no ha estat obstacle per a captar-los amb l'exacta devoció que informà els realismes decoratius i els sentiments poètics d'aquella època fent-ne una mena de qüestió de supervivència que nosaltres considerem amb el màxim d'il·lusió.

L'alta qualitat d'estabilitat d'aquesta pintura de Porcar ens fa concretar damunt d'ella tots els elogis que ha anat aplegant en el curs de les seves vistoses anuals a Barcelona, màxim exponent de les quals és la tela 29. Fent companyia a la producció pictòrica, l'artista castellanenc ha presentat dos detalls de les pintures rupestres que ha descobert a la Mola Remígia d'Ares del Mestre i que ja s'encarrilen definitivament en l'interès de l'arqueologia. Aquesta és una passió de Porcar que ha donat excel·lents resultats per als estudis de la prehistòria i que serveix a més per a situar-lo dintre el camp dels artistes que són intel·ligents pintant i fent festa.

Joan Gil

Volem creure que degut a la claredat de visió que concedeixen set dies seguits d'examinar les teles penjades, el primer descontent de l'exposició Joan Gil deu ésser Joan Gil mateix.

A aquest artista li ha fallat el punt argumental. Emocionat per l'epidermis brillant dels ballets russos, concebé de traslladar-los a l'honor de la pintura a l'oli, sense tenir massa present que aquesta exigeix bastanta més profunditat temàtica.

El resultat forçosament ha estat un acte de lleugeresa que ni els propis ballets li agrairan, ja que estan acostumats a una mena d'art oficial que rebuja tota ingerència estrangera.

Certament que hi ha molta gràcia barrejada amb encerts de moviment i de color, però domina molt més l'aspecte teatral cent per cent, i queden anorreades les emocions que a hores d'ara només dos personatges, Degas i Lautrec, han sabut transplatar amb veritable autoritat.

L'exposició esmentada és més apropiada segurament perquè hi diguin la seva els amics Joan Tomàs i Sebastià Gasch.

Rafael Solanich

Fidel als seus postulats de professor, escultor i conreador d'arts aplicades, Rafael Solanich ha muntat una petita exposició a les Galeries Syra que resumeix la seva triple labor esmentada. No pot fer-se remuntar una activitat obre les restants. La ponderació, que Solanich estima tant, fa que arreu hi hagi les mateixes proporcions d'interès i de valor i que tot plegat quedi d'un equilibri perfecte.

L'exposició, en tota la seva integritat, ofereix l'espectacle brillant de les matèries definitives, la qual cosa contribueix a fer d'ella un cas digne d'ésser remarcat.

Esmentem la dona asseguda amb un colom a la mà, i el retrat del seu copartidat de sala com a les peces més notables dintre l'apartat de l'escultura pura. El Sant Jordi brunyit és un bon espècimen de les tasques pròpies de Solanich, que diu de la perfecta col·laboració que troben en ell les necessitats de relligar l'art d'evocar i d'agradar.

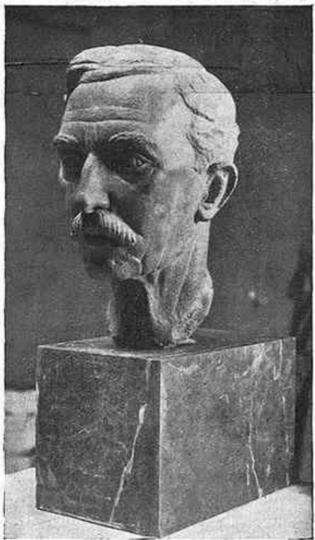
Una cosa de més hem advertit; i es la impressió de contundència que va infiltrant a les seves obres. A Solanich en certs moments el trobem emparentat amb la força de vida que aconsegueixen certs models mesopotàmics passats pel bany maria, eliminador d'arcaïsmes, dels aires de casa nostra.

ENRIC F. GUAL

Joan Gil — «Les Sylphides»

nera extraordinària en allunyar el contacte pecaminós que en el millor dels casos feia dubtar de la predilecció estètica del seu autor. Amb aquesta decisió hem tingut el gust de veure un Porcar insòlit, submergit en la seva enrarida poesia i en disposició de treure el suc a tots els vastos panorames amb els

Solanich — Retrat de Macià

quals s'enfronta amb l'ànima prima i amb un concepte musicalment gregorià de la pintura.

Aquesta constitució espiritual del pintor, manifestada per la planesa amb què penetra el misteri emotiu del paisatge, és una virtut que practica amb una persistència magnífica i que en ocasió de l'exposició que a La Pinacoteca inaugura dissabte passat s'ha posat en evidència una vegada més, és a dir la vegada més explícita.

Sembla que Porcar hagi arribat a eliminar els paràsits de la terra. Les seves obres apareixen estilitzades completament, amb aires respirables en tot moment i amb una gran fusió d'elements sans de la natura. No podem sostreure'ns a la idea que reviu en

CADA VEGADA MES DIFICIL

—Què és aquesta noia?
—No sé... Saps... Em penso que és la televisió en relleu.
(Le Canard Enchaîné, París)

—Déu meu! Aquests escolans que crien peixos!
(Everybody's, Londres)

DE LA CONSTRUCCIÓ MOBIL

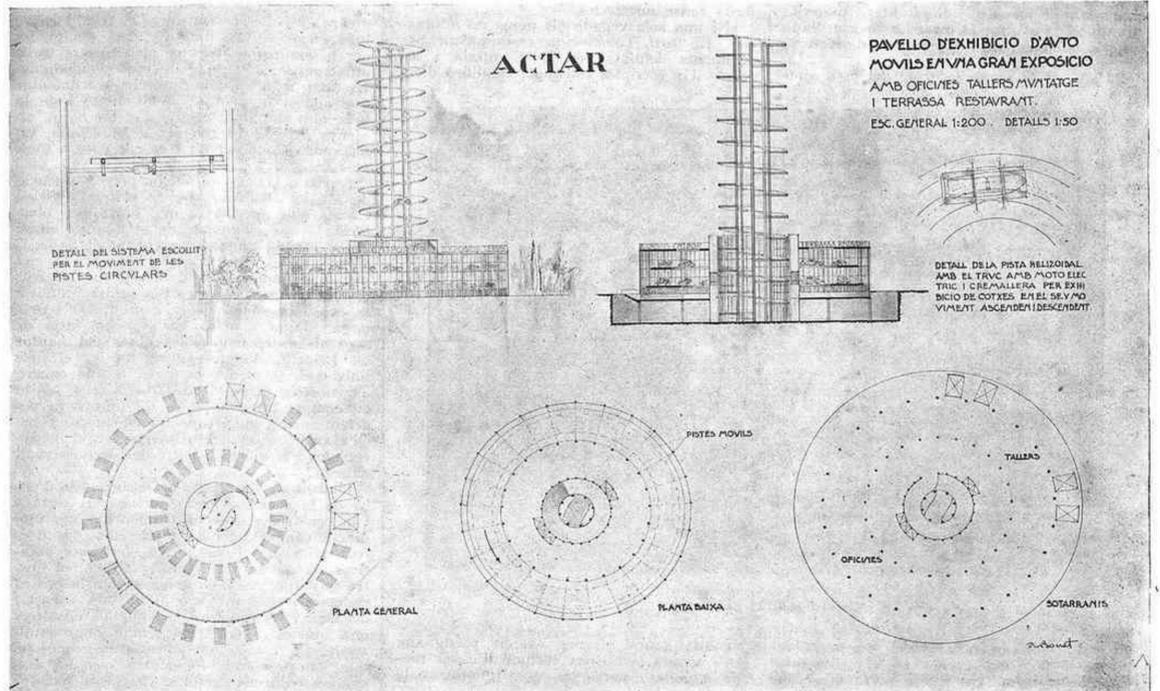
Un concurs actarià a Barcelona

Absent, durant algunes setmanes, de Barcelona i de les matèries de l'Arquitectura, m'he vist distret i privat de parlar d'un concurs, convocat entre deixebles de la nostra Escola d'Arquitectura, per l'As-

mes introduïdes en la construcció, per un nombre, cada dia més gran, d'elements mòbils, han de subsistir; encara que un *der-nier cri* arquitectònic semblí consistir, a Alemanya, a refugiar-se en les fórmules de

comprovar que les formes de moviment (Actar) són estudiades i cultivades, en disciplina a part de l'Arquitectura, pels nostres arquitectes de demà.

Els projectes de construcció Actar, pre-

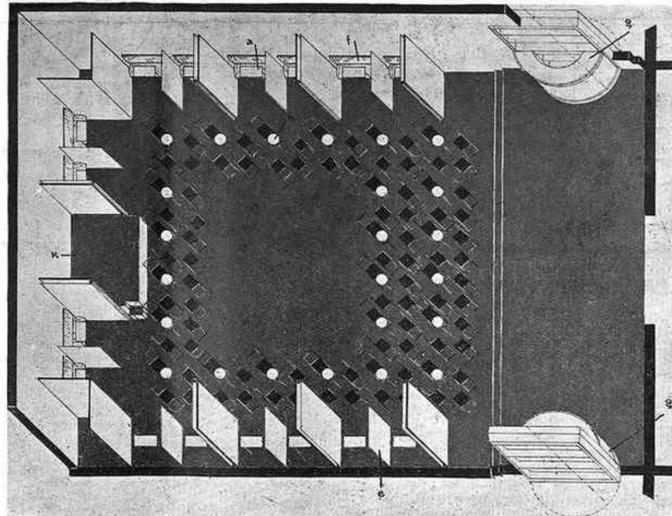
El projecte d'Antoni Bonet

sociació d'Alumnes d'aquesta, l'objecte del qual era triar i premiar alguns projectes de construcció en moviment. Em sembla que aquest concurs ha estat oportú, en un mo-

les cases de la nostra Barcelona, la gran realitat maquinista no desapareix. I, si no desapareix, cal lluitar perquè resplendeixi neta: així com en temps passats hem com-

sentats al concurs, segueixen diverses tendències. Uns quants, com els senyors Carles Marquès i Antoni Pineda, prenen per tema les formes de les superfícies dels viratges i cruïlles d'autopistes, les quals són naturalment fil·les del moviment dels automòbils damunt d'elles. Altres, com el senyor Josep M.ª Cerveró, estudien el quiosc transformable, dins formes més aviat decoratives. Els senyors Guillem Arís i Carles Enric Soria, acostant-se més al concepte Actar, presenten respectivament una sala d'espectacles de pati transformable i un teatre-eclipsi, per a jardí. I finalment, uns altres encara, triats pel Jurat (senyors Adolf Florensa, professor de l'Escola, Carles Clavell, president de l'Associació d'Alumnes, i el que escriu), com a més fidelment actarians, donen solucions de formes de construcció engendrades i forçades pel moviment dels membres de l'edifici. Veurem a la lleugera aquests dos projectes, als quals es refereixen els gravats que publiquem.

El primer premi fou concedit a l'estudi, molt enginyós i minuciós, d'un saló de festes per a un gran hotel. Mitjançant una hàbil disposició d'embarns mòbils (recordi's la sala de la Llibreria Catalònia), aquest saló es pot transformar fàcilment en sala d'exposicions, ja per a pintura, ja per a petits objectes d'art, en sala de cinema o teatre, i en d'àncing. En cada un dels casos es fan aparèixer o desaparèixer, de manera gairebé automàtica, els elements necessaris o sobrers. Així, un taulell de bar es tomba d'esquena i és una vitrina; dels murs surten uns divans i uns embarns de cuir molt ben enginyats; del paviment, les taules i les cadires del d'àncing, o els seients del cinema; i tot això s'amaga si es vol instal·lar al saló una exposició de quadros. Els senyors Pere Pigrau i Agustí Gomis, autors en col·laboració d'aquest projecte, podrà ésser que quan facin arquitectura de la quieta, la facin molt quieta i dins de l'esperit clàs-

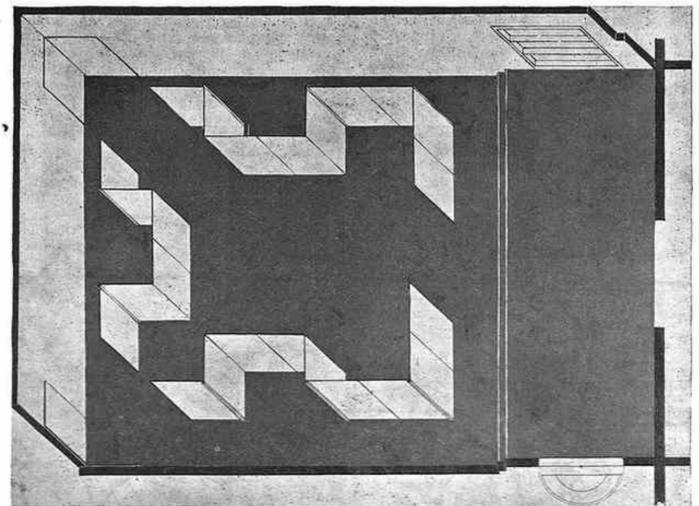

Pigrau i Gomis: Saló transformable. Fase: d'àncing

ment que es fa molt visible la crisi del pensament arquitectònic contemporani. El bon lector que, durant uns quants anys, m'ha acompanyat en aquests comentaris amb la seva paciència, no trobarà estrany el concurs. Hem predicat que hi ha un maquinisme legítim, «maquinista», un funcionalisme que «funciona», i, al seu costat, una «arquitectura» quieta, que es regeix, no per la funció material, sinó per l'emoció creadora, a la qual sotmet els materials, com és indispensable en tota creació artística. I hem combatut els que, prenent una mica de funcionalisme i una mica d'estètica, han volgut fer una mena de remei universal, una *tríaca magna* de construcció. No pels nostres atacs, sens dubte, sinó per la seva pròpia feblesa, aquest híbrid arquitectònic-funcional-decorativista es troba ara a prop de l'agonia. Desertat pels millors dels seus sacerdots (els quals ja reneguen d'aquells principis, com de la gran finestra apaisada, que semblaven consubstancials amb aquest estil, escola o tendència), coneix les hores amargues de l'èxit entre els mediocres. El contractista suburbà se l'ha fet seu, i obté amb ell resultats considerables. És tan fàcil de quedar bé, amb quatre cops de llapis horitzontals i unes quantes vdríeres quadrículades!

Doncs bé; en aquest moment crític, sembla ben oportú recordar que hi ha un veritable funcionalisme, que no pot ésser desertat, una construcció autènticament moderna, fonamentada en les formes de moviment, filla legítima del maquinisme. Encara que els arquitectes abandonin allò que en diem l'arquitectura funcional, les for-

batut que una església hagués de semblar una fàbrica, ara estem a punt per lluitar batalla contra les fàbriques que vulguin as-

Pigrau i Gomis: Saló transformable. Fase: exhibició d'objectes d'art

semblar-se a esglésies o a casetes del Renaixement.

Per això, mentre per un costat estem satisfets del retorn dels arquitectes a una sana arquitectura de la forma quieta, per l'altre costat estem igualment satisfets de

sic del pur espai, però han provat que dins de l'actarisme tenen un gust subtil per a les combinacions dels moviments.

NICOLAU M. RUBIO

(Acaba a la pàgina següent)

Aquest número ha passat per la censura

EN LA JUNGLA INFERNAL DEL GRAN CHACO

Estigarribia, un generalíssim de quaranta-cinc anys

(Ve de la pàgina 2)

EL GENERAL

Em rep en uniforme de campanya i una boina al cap en el despatx de l'estat major on m'ha dat cita. Ha vingut a peu, tot sol, del seu post de comandament, instal·lat en el bosc vell.

El general m'evoca els primers mesos de les operacions.

—Aleshores és quan ens calgué l'esforç més rudi i més sostingut, aguantant físicament tant com moralment. Tot mancava: efectius i oficials, armes i municions, material, diners...

»Els meus homes lluitaven sovint amb la panxa buida, no teníem camions, només carretes de bous; les pluges retardaven els combats. Contra les epidèmies, mancaven medicaments; les nostres ambulàncies eren miserablement equipades; calia operar els ferits sense anestèsics...

»Ni una sola vegada els meus no afluixaren. El fortí Toledo fou reconquistat per regiments delmats per la disenteria i les febres. Un escriptor estranger qualificà d'es-

Missa militar al Chaco

ge per la zona reconquistada, em parla de la meua pròxima estada en els diferents sectors del front. Un soldat porta dues cadires; deixem el despatx i anem a seure a fora, sota un arbre.

Una cosa extraordinària em colpeix de seguida: la tranquil·litat, la seguretat amb què s'expressa. Aquesta moderació de la paraula i la sobrietat del gest contrasten tament amb el seu aspecte i amb el caràcter paraguaià, nerviós i bullent de passions, que preguntaré més tard al seu agregat de l'Estat major:

—Haver de parlar en un idioma estranger, potser...?

—No — em respondrà tothom —, el general parla sempre així, a poc a poc, sospesant cada paraula. Totes les seves accions són madurades. Dóna molt poques ordres, però mai una sola contraordre. En les hores més dramàtiques, conserva aquesta manera d'obrar. Tots voldríem poder fer com ell, evitar les impulsions, però és impossible.

L'exèrcit paraguaià: setanta-cinc mil fills d'un país càlid, setanta-cinc mil embalsats, i per a manar-los un cap amò dels seus nervis.

parracat aquest primer exèrcit paraguaià. Però no em torno pas vermell d'haver manat aquells esparracats que ignoraven la desesperació i la por...

—Heu passat uns quants anys a París, no? —Sí, quan seguia els cursos de la vostra Escola Superior de Guerra, i potser són els millors anys de la meua existència... Viví a Barri Llatí, a prop del Luxemburg. Des de la meua habitació veia els arbres del parc. A la dispensa hi havia molts estudiants de medicina, i podreu creure que no engendraven pas l'ensopiment. Alguns encara m'escriuen des de la província on s'han establert i tinc una alegria cada vegada que rebo una carta d'aquestes.

M'agradaria seguir parlant, però dos oficials, portadors de missatges, del front sens dubte, acaben de baixar d'un cotxe blanc de pols i s'esperen. Agraïxo al general que em deixi la iniciativa d'acomiar-me; qualsevol altre en un cas així m'hauria enviat a passeig immediatament.

JEAN ALLOUCHERIE (Copyright Opera Mundi) (Seguirà)

Nits de Mediterrani

(Ve de la primera pàgina)

Mitja nit. És l'hora en què, en les villes del Cap d'Ail, els ministres concussionaris frueixen en pau de la pèrgola dels seus somnis; en què les velles americanes del Cap Martin, que tenen gigolos, els murmuren baixet: «Digues-me mamà!»; en què els fumadors d'opi de Toulon i de Beauvallon acomiaden els criats i descargolen llurs matalassos i llurs fums; en què els refugiats alemanys de Juan-les-Pins es banyen sota la lluna i es toquen Schumann en discos Polydor; en què l'italià, embarcat a Brooklyn, passa el seu cap per l'ull de bou i es creu arribat ja a Gènova; en què l'últim tren, el de les dotze vint, porta a Vintimille els viatgers capolats d'haver travessat tot França d'una tirada. És el moment en què els russos es relleven en l'atri de Monte Carlo per a jugar el dos-centsmilè cop d'una martingala segura; en què els joves lords tísics de 1880 i les princeses alemanyes hidròpiques de 1890 surten de llur llit de marbre de Carrara del cementiri de Menton i se'n tornen a jugar a la ruleta! És l'instant en què els cofres de les rades, sacsejats per alguna marejada submarina, grinyolen al voltant de llur cadena rovellada, amb un gemec que surt de les fondàries del mar, com el sospir dels traspassats.

PAUL MORAND

(Copyright Mitropress)

—Quin fàstic aquests anuncis! Fan ben malbé el paisatge!

(Ric et Rac, París)

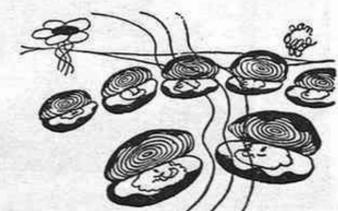
LA CONSTRUCCIÓ MÒBIL

Un concurs actarià a Barcelona

(Ve de la pàgina 7)

El senyor Antoni Bonet, autor del projecte premiat en segon lloc, menys minucios en la recerca de detalls, va potser més a prop del que pugui tenir de transcendental la construcció mòbil. Ha imaginat un pavelló per a exhibició d'automòbils, per a una gran Exposició Universal. Ha combinat una rampa helicoidal, una torre-cargol, que en podríem dir, destinada a atraure l'atenció mitjançant l'exhibició de cotxes que pugui i baixin ràpidament per ella, i una enorme vitrina de planta circular, amb plataformes interiors dotades de moviment, també circular (com ha d'ésser per força), destinada a la presentació de vehicles. Aquests, gràcies al moviment circular, van desfilant lentament davant del públic nombros que contempla el pavelló per fora, i davant dels clients instal·lats damunt de la part fixa de cada pis. Els ascensors que porten a aquests pisos i al restaurant-terassa acaben d'integrar l'aparellatge mòbil de l'edifici projectat pel senyor Bonet, i de forçar la seva forma.

NICOLAU M. RUBIO Arquitecte

INSPECCIO ESCOLAR AL PAIS DE LES OSTRES

—Sí, senyor inspector, totes les meves alumnes badallen correctament... i fins tinc un infant prodigi: una ostra que sap es-tornudar!

(Le Rire, París)

MUSICA I RADIO

La nostra discoteca Sobre la televisió

Un grandióssim homenatge a Bach

Fuga 1-12 del clave bien templado (Edwin Fischer). La Voz de su Amo, DB 2079-80-81-82; Treinta variaciones Goldberg (Wanda Landowska). La Voz de su Amo, DB 9408-09-10-11-12-13; Sonata para violín solo n.º 1 en sol menor (Yehudi Menuhin). La Voz de su Amo, DB 2007-08; Suite n.º 3 en re mayor (Orquestra Sinfónica B. B. C. Londres, Dir. Adrian Boult). La Voz de su Amo, DB 1963-64-65.

La rica col·lecció de discos d'obres de J. S. Bach que acaba d'editar-se a casa nostra, ha d'ésser considerada com l'esforç més eficaç i més magnífic que s'hagi fet per a commemorar entre nosaltres el 250.º aniversari d'aquest gran mestre alemany. És una mica penós d'haver de constatar que aquest homenatge, molt digne i de la més alta qualitat, hagi estat fins ara, almenys pel que es refereix a Barcelona, un fet molt isolat i per aquesta raó encara molt més lloable.

A part del concert anunciat per l'Associació de Música «da camera», en el qual l'Orfeó Català ens oferirà—quina horrorosa blasfèmia!—uns fragments de la famosa missa en si menor, cap de les entitats i associacions musicals de la nostra ciutat, ni cap dels seus nombrosos artistes, ni tan sols els organistes, no han sabut utilitzar aquesta ocasió memorable per a dignificar i propagar d'una manera visible, per mitjà de festivals excepcionals, les obres del Kantor de Leipzig, d'aquest gran músic, el més universal, el més comprès i—fins encara als nostres dies—el més discutit. I tenint en compte la seva producció immensa, podríem encara afegir que Joan Sebastià Bach és el compositor menys interpretat, el menys conegut i el que és objecte dels majors malentesos.

Durant els dos segles transcorreguts d'època de la seva existència terrena, la tècnica i la construcció dels instruments s'han modificat completament. I amb elles, les nostres exigències i les nostres facultats auditives, la nostra sensibilitat artística, el nostre gust musical i, en general, tota la nostra concepció estètica. Però hi ha més encara: els llocs i les ocasions en les quals nosaltres oim música, s'han transformat fonamentalment. La creació de la sala de concerts, que fou provocada lògicament per les exigències culturals d'una nova classe social—la burgesia—, havia fet sortir la música del marc estret de la família i de la litúrgia, per a procurar-li una vasta divulgació. No és necessari parlar avui d'aquest procés històric, inevitable i irresistible, amplificant i projectat dins d'un camp immens, per les possibilitats incontrolables de la ràdio i del disc.

Tots aquests problemes són novament posats a discussió per les dues meravelloses sèries de discos, que formen part de l'edició commemorativa de la Companyia Espanyola del Gramòfon: les dotze fugues del Clavecí ben temperat i que constitueixen la primera part de l'obra, interpretades al piano per Edwin Fischer, i les trenta variacions sobre una encisadora aria, dedi-

el piano modern serveix d'intermediari d'aquest art sublim.

Certament hom pensarà que la fidelitat històrica és absoluta almenys en el cas de Yehudi Menuhin, un dels més grans i més musicals virtuoses del violí de la nostra època, un veritable artista que, al contrari

Edwin Fischer

de la majoria dels virtuoses instrumentals que hem pogut sentir durant aquesta temporada a Barcelona, un simple comerciant ambulat, posa al servei de Bach el seu famós instrument, un Stradivari autèntic de començos del segle XVIII. I quan toca una de les magnífiques sonates per a violí sol, de les quals la primera en sol menor ha estat editada a Espanya, junt amb les dues col·leccions de música de piano, de les quals acabem de parlar, ens creiem trobar-nos novament molt a prop de la sonoritat i—sobretot sentint el famós segon temps (juga-allegro)—de la polifonia autèntica de Bach.

Però altre cop, com en el cas de la interpretació de la Landowska sobre el seu clavecí amb modern, hem de fer una reserva: en temps de Bach, per exemple, hom es servia d'un arc corbat, cosa que permetia als virtuoses de tocar aleshores les quatre cordes de l'instrument; això vol dir que no existia cap dificultat per a realitzar el contrapunt més atrevit sobre els instruments de corda, els quals, actualment, han esdevingut quasi exclusivament instruments de melodia. No volem pas dir que l'execució de Yehudi Menuhin no signifiqui la més alta perfecció imaginable en la interpretació de Bach en el nostre temps, però—i hem de repetir el que acabem de dir amb motiu de les variacions de Bach dedicades a Goldberg i realitzades per Wanda Landowska—aquesta perfecció i aquesta qualitat inaudites són d'una altra categoria i ho han d'ésser forçosament només fos per la sola raó de les condicions diferents de la tècnica i de la construcció instrumentals.

Resumim, doncs: una interpretació cent per cent fidel i autèntica per a nosaltres de les obres de Bach, avui ja no és quasi realitzable. Entre els molts camins possibles que poden acostar-nos a la integritat estilística de l'època del mestre, podem comptar una interpretació sobre instruments autèntics del temps de Bach. Caldria al mateix temps recórrer a la musicologia, per a reunir el major nombre possible de dades sobre la interpretació, la composició de les orquestres i dels cors, el nombre dels executants, els mètodes de tocar els instruments, les indicacions dinàmiques i de registre, etc. Però així i tot, si observem minuciosament tots aquests detalls, encara resta un factor en la nostra execució moderna que mai no podrà ésser eliminat, car sempre serà l'home modern que s'imposarà en la interpretació, l'home de la nostra època amb tota la seva diferent manera de sentir, de comprendre i de reaccionar. Aquest factor no ens permetrà mai més d'aspirar a una completa autenticitat en la nostra interpretació actual, cosa que ens dóna el dret de recórrer als mitjans moderns d'execució, al piano, a l'orgue modern, a les grans orquestres i cors, per a poder almenys incorporar les obres de Bach en el repertori de la nostra vida musical moderna. Però aquest dret incontestable ens imposa el deure de realitzar els atributs essencials de l'estil bachian amb el major compte. Fins les interpretacions de Bach per gran orquestra, com aquesta exquisida Suite n.º 3 realitzada per una de les orquestres més perfectes que existeixen actualment a Europa, l'orquestra de l'emissora de Londres (B. B. C.), són acceptables, si són fetes amb tanta atenció i veritable comprensió.

El conjunt d'aquests diferents discos, dels quals hem parlat, ens satisfà completament sota aquest punt de vista. La qüestió d'interpretar Bach en el piano modern o en el clavecí, amb un petit conjunt d'instrumentistes i de cantants o amb alguna de les nostres grans orquestres o cors actuals, tocat amb un arc corbat o un arc dret, executat sobre un orgue Walcker modern o un bell orgue Silbermann del segle XVII, és menys important que el problema de tocar-lo bé, de fer ressaltar bé la polifonia entrellaçada, de limitar-se a una gran sobrietat del dinamisme, per últim de comprendre bé tant com ens és possible amb els nostres mitjans encara molt defectuosos, el sentit i l'expressivitat d'aquest primer gran músic modern.

Otto MAYER

La notícia que a Anglaterra la televisió era una realitat pràctica deu haver fet efecte quan una entitat com el Sindicat professional d'Indústries Radioelèctriques, de París, ha cregut oportú publicar una nota en la qual diu que les informacions de premsa han fet l'efecte inesperat d'aturar les vendes d'aparells receptors, car el comprador espera el Saló de la T. S. F. d'octubre, en el qual espera trobar receptors de televisió. I perquè hom no es faci massa il·lusions, la nota esmentada afegeix:

«Les experiències que tindran lloc, a Anglaterra i a París, amb ones curtíssimes de 7 metres, presenten un interès científic evident, però un interès pràctic extremadament limitat per les raons següents: l'abast és a penes de 40 quilòmetres; per a captar aquestes ones, calen receptors especials i, per a fer-les visibles, un aparell delicat i costós, de raigs catòdics, la duració del qual és limitada.

«Cal sobretot tenir present aquest punt important: qualsevulla que sigui el procediment adoptat, caldran sempre dos receptors, l'un per a la imatge i l'altre per al so, car l'un i l'altre són transmesos sobre ones diferents. Per tant, el receptor actual serà sempre indispensable per a rebre el diàleg o la sonorització de l'escena televisiva» (1).

«En resum, res no deixa preveure, de moment, que es posin a la venda aparells de televisió per a amateurs a uns preus que permetin de posar-los a l'abast del gran públic.

***

Després d'uns quants mesos de proves, la direcció de la ràdio alemanya ha anunciat que aviat serà transmès tres vegades cada setmana un programa de televisió. La transmissió de la imatge es farà amb una de 67 metres i la del so amb una de 6'985 metres. De bon principi, el programa comprendrà actualitats i films curts; després serà ampliat.

De moment, aquestes emissions només podran ésser captades dintre el radi d'acció de l'estació de Witzleben, és a dir en un radi d'una cinquantena de quilòmetres al volt de Berlín.

(1) Perdó pel neologisme aquest, tan bàrbar. — (Nota de la R.)

Notícies de tot el món

BELGICA

Amb motiu de l'Exposició Internacional, Hermann Scherchen donarà a conèixer a Brussel·les les obres següents: Remous, òpera de camera de Jef van Durme; El paradís perdut, oratori extret de Milton, d'Igor Markevitch; Eneàs, ballet de Roussel; Wagadou, oratori sobre un text Kabila de Wladimir Vogel; Simplicius, de C. A. Hartmann; L'Espera, òpera d'Arnold Schönberg; El Protagonista, de Kurt Weill; El Mandari prodigiós, de Béla Bartók.

ESTATS UNITS

Arnold Schönberg ha estat cridat a la càtedra de composició de la Juilliard-High School for Music de Nova York. —La Metropolitan Opera de Nova York que es trobava de temps en una situació econòmica difícil, ha estat salvada de moment per un donatiu de 150,000 dòlars.

FRANÇA

Milhaud ha acabat la composició d'un concertino per a violí i orquestra de cambra, que s'ha estrenat sota la direcció de l'autor.

HONGRIA

Eugene de Hubay ha escrit una nova òpera sobre un tema de l'antiguitat, titulada La Venus de Milo.

ITALIA

Per iniciativa de l'Acadèmia Reial, l'historiador Alessandro Lucio prepara una voluminosa publicació sobre Verdi, en la qual serà utilitzada una gran quantitat de material desconegut, com els llibres de notes del mestre, i la seva correspondència amb els seus libretistes Piave i Boito i amb el director d'orquestra alemany Ferran Hiller.

POLONIA

Amb motiu de la commemoració del centèsim aniversari del gran virtuós polonès Henri Wieniawski, ha tingut lloc a Varsòvia un gran concurs internacional per a violínistes no majors de trenta anys. Sabem que el resultat ha estat el següent: 1.º premi, Ginette Neveu de 15 anys (França); 2.º, Ojstrach (U. R. S. S.); 3.º, H. Temianka (Anglaterra); 4.º, Goldstein (U. R. S. S.); 5.º, L. Spiller (Iugoslàvia); 6.º, Lluisa Sardo (Itàlia); 7.º, Hubert Anton (Estonia); 8.º, Ida Hendlowna (Polònia); i 9.º, B. Gimpeł (Polònia).

SUISSA

En un dels seus concerts d'orgue a la catedral de Zurich, el mestre Walter Tapolet interpretà totes les obres d'orgue de Heinrich Kaminski. La gran violinista Alma Moodie col·laborava a aquest concert amb l'execució de tres peces per a violí i orgue del mateix compositor.

—Ha tingut lloc a Winterthur la festa anual de l'Associació Nacional de Compositors Suïssos. En aquesta ocasió foren executades entre altres el Movement Sinfònic N.º III de Honneger, la Petite Suite per a orquestra de corda de Conrad Beck (sota la direcció de Hermann Scherchen) i el segon concert per a piano i orquestra de cambra opus 23, d'Albert Moeschinger (tocat per Walter Frey).

IMPRESOS COSTA Nou de la Rambla, 45 BARCELONA